

ចរិយាបិដក

CS sut.kn.cap | ភាគទី ៧៧

សង្ខេប

៣៦ សូត្រ នៃរបៀបដែលព្រះពុទ្ធទទួលបានបារមី ក្នុងជីវិតអតីតកាល។

sut kn cap បាលី cs-km: sut.kn.cap អដ្ឋកថា: sut.kn.cap_att PTS: ?

ចរិយាបិដក

«កញ្ជើ អំពី ការប្រព្រឹត្តិ»

បកប្រែពីភាសាបាលីដោយ
ព្រះសង្ឃនៅប្រទេសកម្ពុជា

ប្រតិចារិកពី sangham.net [http://forum.sangham.net/index.php/topic,2446.0] ជាសេចក្តីប្រាងច្បាប់ការបោះពុម្ពផ្សាយ

សង្ខេប ២០២៣

ការបកប្រែជំនួស: មិនទាន់មាននៅឡើយទេ
មានដោយ (បន្ថែមការពិពណ៌នាអំពីសូត្រនៅទីនេះ)

0:00 / 0:00

ចរិយាបិដក នៅក្នុងឯកសារ pdf មួយ។ (sut.kn.cap.pdf)

- នមោ ភស្តុ ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស -

CS sut.kn.cap | ភាគទី ៧៧

(ចរិយាបិដក)

ទានបារមីតា

CS sut.kn.cap.1 | ភាគទី ៧៧

(១. អភិក្កិវត្តោ)

អភិក្កិចរិយា ទី១

CS sut.kn.cap.1.01 | ភាគទី ៧៧

(១. អភិវឌ្ឍន៍វិយា)

១១ អំពើ... ណា ដែលតថាគតបានប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងរវាងនេះ អស់ ៤ អសង្ខេបយុគ តែមួយសែនកប្ប អំពើទាំងអស់នោះ ជាគ្រឿងញ៉ាំងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច។ តថាគត លើកទុកនូវអំពើដែលតថាគតបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងភពច្នៃ និងភពធំ ក្នុងកថ្មីដែលកន្លងទៅហើយ និងសម្តែងតែអំពើដែលតថាគតបានប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងកថ្មីកប្បនេះ អ្នកចូរស្តាប់តថាគតចុះ។ កាលដែលតថាគតជាតាបស ឈ្មោះអភិវឌ្ឍ ចូលទៅនៅក្នុងព្រៃធំ និងព្រៃតូច ជាព្រៃស្លឹកស្លូនឈើ។ កាលនោះ ព្រះឥន្ទ្រអ្នកគ្របសង្កត់ទៅលោក ទ្រង់ក្តៅដោយគេជេរ គិតបដិមនៃតថាគត ក៏ក្រែងភេទជាប្រាហ្មណ៍ ចូលមករកតថាគត ដើម្បីសូមភិក្ខុ។ តថាគត ឃើញប្រាហ្មណ៍ឈរទៀបទ្វារបណ្ណសាលារបស់តថាគត ក៏ឲ្យស្លឹកដង្ហោបក្តាមទាំងអស់ ដែលតថាគតនាំមកពីព្រៃ ជាស្លឹកមិនមានប្រេង មិនមានសរសៃ ប្រេងទាំងកាជន។ លុះតថាគតឲ្យស្លឹកដង្ហោបក្តាមដល់ប្រាហ្មណ៍ហើយ ក៏ផ្តាច់ភាជន លះបង់នូវការស្វែងរកទៀត ហើយចូលទៅក្នុងបណ្ណសាលា។ ក្នុងថ្ងៃទី ២ និងថ្ងៃទី ៣ ប្រាហ្មណ៍ចូលមកក្នុងសំណាក់តថាគតទៀត តែតថាគតមិនញាប់ញ័រ មិនដាច់ចំណាក់ បានឲ្យយ៉ាងនោះទៀត សរិះរបស់តថាគត មិនមានផ្នែកភេទ ព្រោះហេតុទាននោះ តថាគតញ៉ាំងកាលឲ្យប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ អស់ថ្ងៃនោះ ព្រោះសេចក្តីត្រេកអរដោយសុខដែលកើតអំពីបីតិ។ បើតថាគត បានទុក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ប្រសើរ អស់ ១ ខែ ២ ខែ ៣ ខែទៀត តថាគតមិនញាប់ញ័រ មិនរុញរា និងឲ្យទានដ៏ឧត្តមឡើយ។ តថាគត កាលឲ្យទានដល់ឥន្ទ្រប្រាហ្មណ៍នោះ ទាំងបានប្រព្រឹត្តនូវអំពើទាំងឡាយនោះ មិនប្រាថ្នានូវយស និងលាភទេ តថាគតប្រាថ្នាចំពោះសព្វញ្ញតញ្ញាណតែម្យ៉ាង។

ចប់ អភិវឌ្ឍន៍វិយា ទី១។

សង្ខារប្រាហ្មណចរិយា ទី២

CS sutka.cap1.02 | ភាគទី ៧៧

(២. សង្ខារវិយា)

២២ មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាប្រាហ្មណ៍ឈ្មោះសង្ខារ មានប្រាថ្នាដើម្បីធ្លងមហាសមុទ្រ សំដៅទៅកាន់កំពង់ (តម្កល់ភិក្ខុ)។ កាលនោះ តថាគតបានឃើញព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ដែលគ្រាស់ដឹងឯង ទ្រង់ឈ្នះមារ កំពុងនិមន្តទៅកាន់ផ្លូវលំបាត លើផែនដីរបស់ដុបដំក្តៅ ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នានោះ។ លុះតថាគតឃើញព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នានោះ ក៏គិតនូវសេចក្តីនេះថា ស្រែបុណ្យនេះ រមែងសម្រេចដល់សត្វអ្នកប្រាថ្នានុបុណ្យ ប្រៀបដូចបុរសអ្នកកុរ ឃើញស្រែ ឬស្រែចម្ការធំ មិនព្រោះពូជ ក្នុងស្រែនោះទេ បុរសនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមិនត្រូវការដោយស្រែ យ៉ាងណាមិញ។ តថាគត ជាអ្នកចង់បានបុណ្យ បើឃើញស្រែបុណ្យដ៏ប្រសើរវិញដូច្នោះ ហើយ មិនធ្វើសក្តារទេ តថាគតឈ្មោះថា ជាអ្នកមិនត្រូវការដោយបុណ្យ យ៉ាងនោះឯង។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រៀបដូចអាមាត្យ មានប្រាថ្នាជាធំក្នុងក្រសួងក្រា (ហើយបណ្តាញ) ពួកជន ក្នុងរវាងរបស់សេច មិនឲ្យទ្រព្យ និងស្រូវដល់ជនទាំងនោះ អាមាត្យនោះ រមែងសាបសូន្យចាកក្រា យ៉ាងណាមិញ តថាគតជាអ្នកប្រាថ្នាបុណ្យ បានឃើញទុក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ដ៏ទុណាយ ហើយមិនឲ្យទាន ដល់ទុក្ខិណេយ្យបុគ្គលនោះ តថាគតរមែងសាបសូន្យចាកបុណ្យ ក៏យ៉ាងនោះដែរ។ តថាគតសុខៈគិតឃើញយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដោះស្បែកជើង ថ្វាយបង្គំព្រះបាទានៃព្រះបច្ចេកពុទ្ធនោះ រួចប្រគេនភ័ក្ត្រ និងស្បែកជើង។ ហេតុនោះ បានជាតថាគតជម្រើសដោយសេចក្តីសុខ ដល់នូវសេចក្តីសុខដោយរយគុណ ម្យ៉ាងទៀត តថាគតកាលចំណេញទាន ក៏បានឲ្យទានដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ យ៉ាងនោះឯង។

ចប់ សង្ខារប្រាហ្មណចរិយា ទី២។

កុរុធម្មចរិយា ទី៣

CS sutka.cap1.03 | ភាគទី ៧៧

(៣. កុរុធម្មចរិយា)

៣២ ចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតជាសេចឈ្មោះធនញ្ជើយ នៅក្នុងឥន្ទ្របត្តបុរីដ៏ឧត្តម ប្រកបដោយកុសលធម៌ ១០។ ប្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ នៅក្នុងដែនកាលិដ្ឋៈ ចូលទៅរកតថាគត សូមដំរីដ៏ប្រសើររបស់តថាគត ជាដំរីនាំឲ្យបានទ្រព្យ ដែលគេសន្មតថាជាសត្វមង្គល ដោយពាក្យថា ជនបទ (នៃយើងខ្ញុំព្រះអង្គ) មិនមានភ្លៀង ទុំរុក្ខអត់ឃ្លានខ្លាំងណាស់ សូមព្រះអង្គប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលមានសម្បុរខៀវ ឈ្មោះអញ្ជិន។ បើសូមមកដល់ហើយ តថាគតមិនគួរប្រកែក ការសម្តែងរបស់តថាគត ក៏បែកប្រាយឡើយ ដូច្នោះ តថាគតនឹងឲ្យដំរីប្រសើរ។ តថាគតចាប់ដំរីក្នុងប្រមាឃ ច្រូចទឹកកណ្តុំជាការនៃកែវ លើដៃប្រាហ្មណ៍ ហើយឲ្យដំរីដល់ប្រាហ្មណ៍។ កាលតថាគតបានឲ្យដំរីដល់ពួកប្រាហ្មណ៍ហើយ មានពួកអាមាត្យគ្រាបទូលពាក្យនេះថា លោកដូចម្តេច បានជាព្រះអង្គប្រទានដំរីដ៏ប្រសើររបស់ព្រះអង្គ ដែលជាដំរីនាំឲ្យបានទ្រព្យ ប្រកបដោយមង្គល ជាដំរីឧត្តមក្នុងសង្គ្រាមជ័យ ដល់ពួកសូម កាលបើព្រះអង្គប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ដល់ពួកសូមនោះហើយ ព្រះអង្គសោយរាជ្យធ្វើអ្វី។ តថាគតតបថា តថាគតអាចនឹងឲ្យរាជ្យទាំងអស់ របស់តថាគត ដល់សូមក៏បាន ប៉ុន្តែឲ្យសរិះរបស់ខ្លួន ដល់ពួកសូមក៏បាន ដ្បិតសព្វញ្ញតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគត ឲ្យដំរីប្រសើរ។

ចប់ កុរុធម្មចរិយា ទី៣។

មហាសុទស្សនចរិយា ទី៤

CS sutka.cap1.04 | ភាគទី ៧៧

(៤. មហាសុទស្សនចរិយា)

៤២ កាលតថាគត ជាបុត្រចក្រពិភ្វិ ឈ្មោះមហាសុទស្សនៈ មានពលច្រើន នៅក្នុងនគរកុសានី។ ក្នុងនគរនោះ តថាគតបានឲ្យគេឃោសនាក្នុងមួយថ្ងៃ ៣ ដង ក្នុងទីនោះ ៗ ថា អ្នកណាប្រាថ្នាចង់បានអ្វី ឲ្យនូវទ្រព្យអ្វីដល់អ្នកណា។ អ្នកណាឃ្លាន អ្នកណាស្រែក អ្នកណា (ប្រាថ្នា) នូវកម្រងផ្កា អ្នកណា (ប្រាថ្នា) នូវគ្រឿងលាប អ្នកណាអាត្រាត និងស្បែកដណ្តប់នូវសំពត់ទាំងឡាយ ដែលជ្រលកដោយពណ៌ផ្សេងៗ អ្នកណាយកនគរ (ដើម្បីបាង) ក្នុងផ្នែក អ្នកណាយកស្បែកជើងដ៏ទន្សាយ (ដើម្បីពាក់ក្នុងផ្លូវ)។ តថាគតឲ្យគេឃោសនាក្នុងពេលព្រឹក (ថ្ងៃត្រង់) ល្ងាច ក្នុងទីនោះៗ ដូចបានពោលហើយក្នុងខាងលើ ទាននោះ តថាគត មិនមែនចាត់ចែងតែក្នុងទី ១០ កន្លែង មិនមែនចាត់ចែងតែក្នុងទីមួយរយកន្លែងទេ។ ទ្រព្យដែលតថាគត ចាត់ចែងចំពោះសូម

ក្នុងទីច្រើនរយកន្លែង សម្រាប់ពួកវាណាពួកៗ ដែលមកក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬមកក្នុងវេលាយប់ៗ ពួកស្វម លុះតែបានភោគៈ គួរតាមសេចក្តីប្រាថ្នា វាញក្នុងដៃហើយ ទើបបានដើរចេញទៅ តថាគតបានឲ្យមហាទានបែបនេះ ដរាបដល់អស់ជីវិត។ តថាគតមិនឲ្យទ្រព្យ ដែលមិនជាទីគាប់ចិត្តទេ ម៉្យាងទៀត តថាគតមិនមែនជាអ្នកមិនសន្សំទ្រព្យទុកទេ ដូចបុរសកើតពេកក្តៅក្រហាយ ចង់ជាភោគ ញ៉ាំងពេទ្យឲ្យស្អប់ស្អល់ដោយទ្រព្យ រមែងរួចចាកភោគ យ៉ាងណាមិញ តថាគតកាលដឹងច្បាស់ថា (ការឲ្យទាន ជាឧបាយ) ដើម្បីបំពេញអធ្យាស្រ័យរបស់សត្វ ដោយមិនមានសេសសល់ តថាគតឲ្យទានចំពោះស្វម ដើម្បីបំពេញចិត្តស្វមដែលខ្វះកន្លះ តថាគតជាអ្នកមិនមានអាល័យ មិនមានសេចក្តីប៉ិនប៉ង (ចំពោះដល់នៃទាននោះទេ តថាគតឲ្យទាន) ដើម្បីបានត្រាស់ដឹងនូវសម្តោចញាណ យ៉ាងនេះឯង។

ចប់ មហាសុទ្ធសន្តចរិយា ទី៥។

មហាគោរិន្ទចរិយា ទី៥

CS sutkn.cap1.05 | ភាគទី ៧៧

(៥. មហាគោរិន្ទចរិយា)

[៥] ចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាមហាគោរិន្ទប្រាហ្មណ៍ បានជាបុរោហិតនៃស្តេច ៧ អង្គ ជាបុរោហិតដែលមនុស្ស និងទេវតាបូជាហើយ។ សូយសារអាករណា ដែលកើតដល់តថាគត ក្នុងរាជ្យនៃស្តេចទាំង ៧ អង្គ ក្នុងកាលនោះ តថាគតបានឲ្យនូវមហាទាន ជាទានមិនកម្រើក ដូចជាសាគរ ដោយស្វយសារអាករនោះ។ ទ្រព្យ និងស្រូវ មិនមែនជាទីស្អប់ខ្ពើមរបស់តថាគតទេ ទាំងការសន្សំទ្រព្យនៃតថាគត មិនមែនជាមិនមានទេ តែសព្វញ្ញក៏ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឲ្យទ្រព្យដ៏ប្រសើរ។

ចប់ មហាគោរិន្ទចរិយា ទី៥។

នេមិរាជចរិយា ទី៦

CS sutkn.cap1.06 | ភាគទី ៧៧

(៦. និមិរាជចរិយា)

[៦] ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាស្តេចធំឈ្មោះនេមិ ជាបណ្ឌិត អ្នកត្រូវការដោយកុសល នៅក្នុងក្រុងដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះមិចិលា។ កាលនោះ តថាគតបានឲ្យគេស្ថាបនាសាលាប៉ុនខ្នង មានមុខ ៥ ហើយញ៉ាំងទានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដល់ពួកម្រឹត បក្សី និងមនុស្សជាដើម ក្នុងសាលានោះ។ តថាគតបានធ្វើនូវសំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ ទីដេក បាយ ទឹក និងភោជន ឲ្យជារបស់ប្រព្រឹត្តទៅមិនដាច់ ហើយញ៉ាំងមហាទានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ។ សេវិកាមាត្រ ចូលទៅរកចេហ្វាយនាយ ព្រោះហេតុចង់បានទ្រព្យ ហើយស្វែងរកហេតុដែលគួររីករាយ ដោយកាយ ឬដោយរាជានិមិត្ត (ផ្តាច់ចិត្តចេហ្វាយនាយ) យ៉ាងណា។ តថាគតនឹងស្វែងរកនូវពូជនៃពោធិញាណក្នុងភពទាំងពួង ញ៉ាំងសត្វឲ្យស្អប់ស្អល់ដោយទាន ហើយប្រាថ្នានូវពោធិញាណដ៏ខ្ពស់ យ៉ាងនេះឯង។

ចប់ នេមិរាជចរិយា ទី៦។

ចន្ទកុមារចរិយា ទី៧

CS sutkn.cap1.07 | ភាគទី ៧៧

(៧. ចន្ទកុមារចរិយា)

[៧] ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតជាឱរិស ឈ្មោះចន្ទកុមារ របស់ស្តេចព្រះនាមឯករាជ នៅក្នុងក្រុងបុប្ផតី។ កាលនោះ តថាគតរួចអំពីការដែលគេត្រូវសម្លាប់ ចេញផុតពីទីយញ្ញនោះហើយ ក៏កើតសេចក្តីសង្ខេប បានញ៉ាំងមហាទាន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ។ តថាគតតែមិនទាន់បានឲ្យទ្រព្យដ៏ធំ ចំពោះទុក្ខិណេប្បវត្តលទេ តថាគតក៏មិនដឹក មិនទំពាស៊ី មិនបរិភោគភោជន អស់ចំនួន ៥ ឬ៦ រាត្រី។ ពាណិជ ធ្វើការសន្សំទ្រព្យ (បើដឹងថា) ទីណាមានលាភច្រើន ក៏នាំគ្នាណ្ហោះទៅក្នុងទីនោះ យ៉ាងណា។ វត្តដែលត្រូវបរិភោគខ្លួនឯង បើឲ្យដល់ដំបូងហាក់ដទៃ ជារត្តមានផលច្រើន ហេតុនោះ ត្រូវតែឲ្យដល់បុគ្គលដទៃវិញ នឹងមានផល ១០០ ភាគ ក៏យ៉ាងនោះដែរ។ តថាគតដឹងនូវអំណាចនៃហេតុនេះហើយ ទើបឲ្យទានក្នុងភពភូមិ និងភពធំ មិនគេចចេញចាកទាន ដើម្បីបានត្រាស់ដឹងនូវសម្តោចញាណ។

ចប់ ចន្ទកុមារចរិយា ទី៧។

សិរិវិរាជចរិយា ទី៨

CS sutkn.cap1.08 | ភាគទី ៧៧

(៨. សិរិវិរាជចរិយា)

[៨] កាលតថាគត ជាបុត្រឈ្មោះសិរិ សោយរាជ្យក្នុងនគរអរិដ្ឋៈ អង្គុយក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ តថាគតគិតយ៉ាងនេះថា ទានណាមួយ ជារបស់មនុស្ស ទាននោះ គឺអញ្ជូនដែលឲ្យហើយ មិនមានទៀង បើមានយាចកណាមកសូមក្អែកអញ អញនឹងមិនញាប់ញ័រ ត្រូវតែឲ្យ (ដល់យាចកនោះ)។ សក្កៈជាធំជាងពួកទេវតា បានដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់តថាគត អង្គុយនៅក្នុងទេវបរិស័ទ ក៏ពោលនូវពាក្យនេះថា ស្តេចសិរិមានបូទីច្រើន គង់ក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ កំពុងពិចារណានូវទានផ្សេងៗ (ដែលខ្លួនឲ្យហើយ) ស្តេចនោះ មិនឃើញនូវវត្ថុដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឲ្យសោះឡើយ។ កាលនោះទិត ឬមិនពិតអេ បើដូច្នោះអញនឹងល្បួងស្តេចនោះមើល អ្នកទាំងឡាយ ចូររង់ចាំមួយរំពេច ទំក៏យើងបានដឹងនូវព្រះរាជហឫទ័យនៃស្តេចនោះ (ព្រះឥន្ទ ក៏ក្លែងខ្លួនជាប្រាហ្មណ៍) មានសក់ស្កូវ មានខ្លួនជ្រួញជ្រីវ ទូន្មានុរោម ដោយជត ព្រមទាំងមានសម្បុរអាក្រក់ ដើរពេញកាយញ័រ ចូលទៅរកព្រះរាជា។ គ្រានោះ ប្រាហ្មណ៍នោះ ផ្លូវដៃឆ្វេង និងដៃស្តាំ ហើយធ្វើអញ្ជូលលើសិរិវៈ ពោលពាក្យនេះថា បពិត្រធម្មិកមហារាជ ជាអ្នកញ៉ាំងដៃនៃឲ្យច្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអង្វរព្រះអង្គ កិត្តិស័ព្ទរបស់ព្រះអង្គថា ត្រេកអរក្នុងទាន ល្បីទូទាំងទៅក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោក។ ក្អែកទាំងពីរនៃទូលព្រះបង្គំ ត្រូវដិតបៀតបៀនហើយ សូមព្រះអង្គប្រទាននូវព្រះនៃត្រមួយ ដល់ទូលព្រះបង្គំ ចំណែកព្រះអង្គ សូមញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ

ដែលមានបទដ្ឋាន លុះបានស្តាប់ពាក្យរបស់សក្កទេវរាជហើយ ក៏ចុះមកនិម្មិតអាស្រម និងបណ្តសាលាដំលូជាទីរករាយ។ ក្បួត ៤ ព្រះអង្គ បានចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ដែលមិនមានសំឡេង មិនមានសេចក្តីរីករវៃ ហើយ (និយាយគ្នាថា) យើងនឹងនៅក្នុងចន្លោះនៃភ្នំនោះ កាលនោះ តថាគត នាងមម្រីទេវី កូនទាំងពីរ គឺជាលី និងកណ្តាជិនា បានបន្ទោបង់សេចក្តីសោកដល់គ្នានឹងគ្នា ហើយនៅក្នុងអាស្រម កាលនោះ តថាគត រក្សាទារកក្នុងអាស្រម មិនសូន្យស្ងាត់ នាងមម្រីនោះ តែងនាំផ្លែឈើមកចិញ្ចឹមជនទាំង ៣ នាក់។ កាលតថាគតនៅក្នុងព្រៃធំ មានអ្នកដំណើរម្នាក់ ចូលមករកតថាគត សូមកូនទាំងពីរនៃតថាគត គឺជាលី និងកណ្តាជិនា។ កាលនោះ តថាគតកើតសេចក្តីរីករាយ ព្រោះបានឃើញយាចកដើរចូលមក បានយកកូនទាំងពីរ ឲ្យដល់ព្រហ្មណ៍។ កាលតថាគត បរិច្ចាគបង្កទាំងពីររបស់ខ្លួន ដល់ដូជកព្រហ្មណ៍ កាលនោះ ប្រិចពីដែលមានភ្នំសំនេរ និងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏ញាប់ញ័រ។ ព្រះឥន្ទបានរំលែងភេទ ជាព្រហ្មណ៍ម្តងទៀត ចុះមកសូមនាងមម្រីទេវី ដែលមានសីល មានវត្តចំពោះប្តី និងតថាគត។ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្តដោយជ្រះថ្លា ចាប់នាងមម្រីទេវី គ្រងដើមដៃ ហើយមានវត្តចំពោះប្តី ម្យ៉ាងទៀត ដាក់លើអត្តលីនៃព្រហ្មណ៍ ឲ្យនាងមម្រីដល់ព្រហ្មណ៍។ កាលដែលតថាគតឲ្យនាងមម្រី ទេវីភាពដ៏អាកាស ក៏ត្រេកអររីករាយ ប្រិចពីដែលមានភ្នំសំនេរ និងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏ញាប់ញ័រក្នុងកាលនោះ។ កាលតថាគត បរិច្ចាគជាលីកុមារ កណ្តាជិនា និងនាងមម្រីទេវី ដែលមានវត្តចំពោះប្តី ឥតគិតក្តៅក្រហាយសោះទេឡើយ ក៏ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ជាណ តែម្យ៉ាង។ បុត្រទាំងពីរមិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតទេ ទាំងនាងមម្រីទេវី ក៏មិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វពួកញ្ជាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត បានដាតថាគតឲ្យបុត្រ និងភរិយាជាទីស្រឡាញ់។ កាលពួកដេនមកជួបជុំគ្នា ក្នុងសីលណាកនៃមាតា និងបិតា ក្នុងព្រៃធំ ក៏ខ្សឹកខ្សួល ដោយសេចក្តីកំណរ ចរចាសូរស៊ុខ និងទុក្ខគ្នា។ កាលមហាជន ចូលទៅរកជនទាំងពីរ ជាអ្នកខូចដោយហិរ នឹងឱត្តប្បៈ កាលនោះ ប្រិចពីដែលមានភ្នំសំនេរ និងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏កម្រើកញាប់ញ័រ។ ម្យ៉ាងទៀត តថាគតចេញអំពីព្រៃធំ ជាមួយនឹងពួកញាតិ ចូលទៅកាន់បុរី គូរជាទីសប្បាយ ឈ្មោះដែតុត្តរ ដែលជានគរដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលនោះ មហារមេឃក៏បង្ហូរចុះនូវភ្លៀងជារិះរិះ នៃកែវ ៧ ប្រការ ប្រិចពីដែលមានភ្នំសំនេរ និងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏កម្រើក។ ប្រិចពីមិនមានជើងនាទេ មិនដឹងស្ទើរ និងទុក្ខទេ តែមហាប្រិចពីនោះ បានកម្រើកញាប់ញ័រ អស៊ីវាៈ ៧ ដង ព្រោះកម្លាំងទានរបស់តថាគត។

ចប់ វេស្សន្តរចរិយា ទី៩។

សសបណ្ឌិតចរិយា ទី១០

(១០. សសបណ្ឌិតចរិយា)

[១០] ចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគត កើតជាទន្សាយ ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ មានស្មៅ ស្លឹកឈើ បន្លែ និងផ្លែឈើជាអាហារ រៀបចំការរៀតរៀនសត្វដទៃ។ កាលនោះ ស្វា ចចក ភេ និងតថាគត ព្រមព្រៀងនៅជាមួយគ្នា ទាំងព្រឹកទាំងល្ងាច។ តថាគតប្រៀនប្រដៅសំឡាញ់ទាំង ៣ នោះ ដែលមានកិរិយាល្អ និងកិរិយាអាក្រក់ថា អ្នកទាំងឡាយ ចូររៀនរូបអំពីអាក្រក់ ហើយចូរតម្កល់ខ្លាបក្នុងអំពីល្អ។ តថាគតឃើញព្រះចន្ទពេញរង ក្នុងថ្ងៃឧបោសថ ក៏ប្រាប់ដល់សំឡាញ់នុ៎ះ ក្នុងទីនោះថា ថ្ងៃនេះ ជាថ្ងៃឧបោសថ។ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាត់ចែងទាន ដើម្បីឲ្យដល់ទក្ខិណេយ្យបុគ្គល លុះបានឲ្យទានដល់ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលរួចហើយ ចូររក្សាឧបោសថ។ សត្វជាសំឡាញ់នោះ បានទទួលពាក្យតថាគតថា សាធុ ហើយចាត់ចែងទានតាមសេចក្តីអង់អាច តាមកម្លាំង ហើយស្វែងរកទក្ខិណេយ្យបុគ្គល។ ឯតថាគត ដេកគិតនូវទានដែលសមគួរ ដល់ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលថា មើយឮបានទក្ខិណេយ្យបុគ្គល កើតអញ្ជឹងឲ្យទានដូចម្តេច។ ល្ង និងសណ្តែកបាយនៃអញ្ជាគ្មានទេ សណ្តែករាជមាស អង្ករ និងខ្លាញ់នៃអញ្ជា ក៏គ្មានដែរ អញ្ជាញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រើត្រឡប់ទៅដោយស្មៅ អញ្ជាមិនអាចនឹងឲ្យស្មៅបានទេ ដូច្នេះ បើមានទក្ខិណេយ្យបុគ្គលណាមួយ ដើរមកក្នុងសីលណាកអញ្ជាដើម្បីកិរិយា អញ្ជាមិនមែនជាប្រសិទ្ធិនៃមិនមែនឲ្យទក្ខិណេយ្យបុគ្គលនោះ មានដៃទេទៅវិញឡើយ ព្រះឥន្ទដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់តថាគត ហើយក៏ត្រេកអរ បានពោលពាក្យនេះថា ពេញដាណូមែន អ្នកមកក្នុងសីលណាកខ្ញុំ ព្រោះហេតុតែអាហារ។ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំនឹងឲ្យនូវទានដ៏ប្រសើរដល់អ្នក ជាទានដែលខ្ញុំមិនធ្លាប់ឲ្យឡើយ អ្នកប្រកបដោយគុណ គឺសីល ការរៀតរៀនសត្វដទៃ មិនគួរដល់អ្នកឡើយ អ្នកចូរមក ចូរទៅនិយកឧសផ្សេងៗ មកបង្ហាត់ភ្លើងឲ្យឆេះ ឡើង ខ្ញុំនឹងដុតខ្លួន អ្នកនឹងបានបរិភោគសាច់ផ្លូវន។ ឥន្ទព្រហ្មណ៍នោះ មានចិត្តត្រេកអរ ទទួលថា សាធុ ហើយទៅនាំឧសផ្សេងៗ យកមកធ្វើជើងថ្ងៃយ៉ាងធំ ហើយធ្វើឲ្យមានផ្លែ ពេញដោយរងើកភ្លើង។ គំនរភ្លើងធំនោះ ឆេះឆាប់ យ៉ាងណា ឥន្ទព្រហ្មណ៍នោះ ក៏ដុតភ្លើងឆេះសន្តោសនៅក្នុងទីនោះ យ៉ាងនោះ តថាគត រលាសខ្លួនដែលប្រឡាក់ដោយធូលី ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរនោះ។ កាលណា គំនរឧសធំ ត្រូវភ្លើងឆេះ ពួសរសំឡេងធំធ្មី កាលនោះ តថាគតលោតទម្លាក់ខ្លួនទៅក្នុងកណ្តាលចន្លោះអណ្តាតភ្លើង ធម្មតាទឹកត្រជាក់ ដែលបុគ្គលណាមួយចុះទៅហើយ រមែងញ៉ាំងសេចក្តីក្រលំក្រហាយ ក្តៅក្រហាយ ឲ្យស្របម្រាប់ បានញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរ និងបីតិ ឲ្យកើតឡើងយ៉ាងណា។ កាលតថាគតចូលទៅក្នុងភ្លើង ដែលកំពុងឆេះ សន្តោសនោះ ក៏ញ៉ាំងសេចក្តីក្រលំក្រហាយទាំងអស់ ឲ្យស្របម្រាប់ ដូចជាទឹកត្រជាក់ ដូច្នោះឯង។ តថាគតបានឲ្យសម្បុរថ្ងៃ ស្បែក សាច់ សរសៃ ផ្លឹង បេះដូង និងកាយទាំងមូល មិនឲ្យមានសេសសល់ ដល់ព្រហ្មណ៍។

ចប់ សសបណ្ឌិតចរិយា ទី១០។

ឧទ្ទាននៃចរិយានោះ

អកិក្ខិចរិយា ១ សង្ឃព្រាហ្មណចរិយា ១ ស្តេចក្នុងដែនកុរុ ព្រះនាមធនញ្ជាយ (កុរុធម្មចរិយា) ១ មហាសុទស្សនរាជ (សុទស្សនចរិយា) ១ មហាគោរិន្ទចរិយា ១ នេមិព៌ចរិយា ១ ចន្ទកុមារចរិយា ១ សិរិវិដចរិយា ១ វេស្សន្តរចរិយា ១ សសបណ្ឌិតចរិយា ១ បុគ្គលណាបានឲ្យទានដ៏ប្រសើរទាំងឡាយនោះ ក្នុងកាលនោះ បុគ្គលនោះ គឺតថាគតហ្នឹងឯង។ ការបរិច្ចាគនូវទេយ្យធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ជាបរិច្ចាគនៃទាន ការបរិច្ចាគនូវទានដ៏ប្រសើរទាំងឡាយនុ៎ះ ជាបាព៌មនៃទាន (ហេតុនោះ) បានដាតថាគត ឲ្យនូវជីវិតដល់យាចក ហើយបំពេញនូវបារមីនោះ។ តថាគតឃើញយាចក ចូលមកដើម្បីកិក្ខាក៏បានលះបង់ខ្លួនជាបស់ខ្លួន បុគ្គលអ្នកឲ្យទាន ស្មើដោយទានរបស់តថាគត មិនមានឡើយ នេះជាទានបារមីរបស់តថាគត។

ចប់ ទានបារមី។

សីលបរមិតា

(២. ហត្ថិនាគរវគ្គ)

សីលវនាគចរិយា ទី១

(១. មាតុបោសកចរិយា)

[១១] កាលដែលតថាគតកើតជាដំរី ជាសត្វចិញ្ចឹមមាតា នៅក្នុងព្រៃធំ កាលនោះ នឹងរកអ្នកណាលើផែនដីនេះ ឲ្យស្មើនឹងតថាគតដោយសីលគុណ មិនមានឡើយ។ មានថ្កើរព្រៃម្នាក់ ឃើញតថាគតក្នុងព្រៃ ក៏ក្រាបទូលដល់ស្ដេចពារាណសី ថា បពិត្រមហាកង គង់សារមួយនៅក្នុងព្រៃធំ ជាសត្វមានសភាពសមគួរដល់ព្រះអង្គ ដំរីនោះ មិនមានសេចក្ដីត្រូវការដោយស្មារតីនោះទេ មិនមានសេចក្ដីត្រូវការដោយខ្សែ ប្រកាំ និងរណ្ដៅទេ ដំរីនោះ គ្រាន់តែបុគ្គលចាប់ទាញប្រមោយ នឹងមកក្នុងទីនេះ ដោយខ្លួនឯង។ ចំណែកខាងព្រះវិហារ ទ្រង់បានព្រះសណ្ឋាប់នូវពាក្យរបស់ថ្កើរព្រៃនោះហើយ ក៏មានព្រះរាជហឫទ័យត្រេកអរ ទើបទ្រង់ប្រើហ្មដំរី ដែលជាហត្ថាចារ្យឈ្លាសវង់វៃ បានសិក្សាប្រាប់ដំរីចេះល្អិតល្អន្ត។ ហ្មដំរីនោះ លុះទៅដល់ ក៏ឃើញតថាគត កំពុងដកមើមឈូក ក្រអៅឈូក ក្នុងបទុមស្រះ ដើម្បីចិញ្ចឹមមាតា។ នាយហត្ថាចារ្យនោះ លុះដឹងច្បាស់សីលគុណនៃតថាគត ក៏ពិចារណាឃើញលក្ខណៈ (នៃតថាគត) ហើយពោលថា ម្ចាស់គួន អ្នកចម្រក ហើយចាប់ដកតថាគតត្រង់ប្រមោយ។ កាលនោះ កម្លាំងណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសិរីៈនៃតថាគត ដែលតាំងនៅដោយប្រក្រតី កម្លាំងនោះប្រាកដស្មើដោយកម្លាំងនៃដំរីច្រើនពាន់ ក្នុងថ្ងៃនេះ។ បើតថាគត ខឹងចំពោះជនទាំងឡាយនោះ ដែលចូលមកចាប់តថាគត តថាគតអាច (នឹងញាំញីនូវជីវិត) នៃមនុស្សនោះ រហូតដល់វាជួរ ជារបស់មនុស្សក៏បាន។ តែតថាគតរក្សាសីល (សូម្បីឃើញ) នូវជនកាលដាក់តថាគតក្នុងពោង ក៏មិនធ្វើចិត្តឲ្យរាយមាយ ដើម្បីបំពេញនូវសីលបារមី។ ប្រសិនបើជនទាំងឡាយនោះ កាប់ចាក់តថាគតដោយប៉ូរថៃ និងលំណែងស្នែងក្របី ក្នុងទីនោះ ក៏តថាគតមិនក្រោធខឹង ចំពោះជនទាំងនោះ ព្រោះតថាគតខ្លាចដាច់សីល។

ចប់ សីលវនាគចរិយា ទី១។

ភូរិទត្តចរិយា ទី២

(២. ភូរិទត្តចរិយា)

[១២] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជានាគឈ្មោះភូរិទត្ត មានបច្ច្រឹម កាលនោះ តថាគតបានទៅកាន់តារាត្រិះរូបទេវលោក ជាមួយនឹងមហាកង ព្រះនាមវិបត្តិ។ តថាគតបានឃើញទេវតាទាំងឡាយ ដែលផ្អែកស្ដាប់ស្ដល់ដោយសេចក្ដីសុខយ៉ាងក្រៃលែង ក្នុងតារាត្រិះរូបទេវលោកនោះ បានជាតថាគត សមាទាននូវសីល និងវត្ថុ ដើម្បីទៅកាន់ឋានសួគ៌នោះ។ តថាគតធ្វើនូវកិច្ចថែទាំសិរីៈ បរិភោគគ្រាន់តែញាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ អធិដ្ឋាននូវអង្គ ៤ ហើយដេកលើក្បាលដំបូក។ កិច្ចដែលបុគ្គលណា គួរធ្វើដោយសម្បុរថ្ងៃ ស្បែក សាច់ សរសៃ និងឆ្អឹង បុគ្គលនោះ ចូរនាំយកនូវសម្បុរថ្ងៃ ស្បែក ដែលតថាគតឲ្យហើយនោះចុះ។

អាល្លានព្រាហ្មណ៍ លុះនេសាទព្រាហ្មណ៍ ជាអកតញ្ញ ប្រាប់កន្លែងហើយ ក៏ទៅចាប់យកតថាគតដាក់ក្នុងកំប្រោង ហើយប្រើតថាគតឲ្យលេងក្នុងស្រក និតម ជនបទនោះ។ កាលអាល្លានព្រាហ្មណ៍ ដាក់តថាគតក្នុងកំប្រោងក្តី ញាំញីតថាគតដោយដៃក្តី តថាគតមិនខឹងនឹងអាល្លានព្រាហ្មណ៍ ព្រោះតថាគតខ្លាចដាច់សីល។ ការបរិច្ចាគជីវិតនៃខ្លួនរបស់តថាគត ជាធម្មជាតិស្រាលជាងបាច់ស្មៅទៅទៀត។ ឯការប្រព្រឹត្តិកន្លងសីលនៃតថាគត ធ្ងន់ដូចជាការប្រក្រឡប់ផែនដី។ តថាគតលះបង់ជីវិត នៃតថាគត អស់រយៈពេលក៏មិនមានចន្លោះ តថាគតមិនដែលទម្លាយសីល ព្រោះហេតុតែបានជាស្ដេចចក្រពត្តិក្នុងទីបំផុត ៤ ទេ។ ចំណែកខាងតថាគតរក្សាសីល (សូម្បីឃើញ) នូវអាល្លានព្រាហ្មណ៍ ដាក់តថាគតក្នុងកំប្រោង ក៏មិនធ្វើចិត្តឲ្យរាយមាយ ដើម្បីបំពេញនូវសីលបារមី។

ចប់ ភូរិទត្តចរិយា ទី២។

ចម្សៀយ្យចរិយា ទី៣

(៣. ចម្សៀយ្យនាគចរិយា)

[១៣] ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាស្ដេចនាគ ឈ្មោះចម្សៀយ្យ មានបច្ច្រឹម កាលនោះ តថាគតជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ ជាអ្នកផ្អែកស្ដាប់ស្ដល់ដោយសីល និងវិត។ កាលនោះ ហ្មដំរីចាប់តថាគត ដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ រក្សាខរបោសច យកទៅឲ្យលេងលែង ទៀបទ្វារក្រុងនៃស្ដេច។ ហ្មដំរីនោះ គិតឲ្យមានពណ៌ខៀវ ល្បឿង ក្រហម តថាគតធ្វើតាមចិត្តហ្មដំរី ឲ្យសម្រេចដូចគំនិតដែលគិត។ តថាគតអាចនឹងធ្វើទីទូលឲ្យជាទីទឹក ធ្វើទីទឹកឲ្យជាទីទូល បើតថាគតខឹងចំពោះហ្មដំរីនោះ តថាគតធ្វើឲ្យខ្ទេចដាច់ដោះមួយរំពេច។ បើតថាគតបណ្ដោយតាមអំណាចចិត្ត តថាគតនឹងសាបសូន្យចាកសីល ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ គឺភាពជាព្រះពុទ្ធ នឹងមិនសម្រេចដល់តថាគត ដែលសាបសូន្យចាកសីលឡើយ។ កាយនេះ ទោះបីកម្លាយពេញរាយលើផែនដីនេះ ឲ្យដូចជាបុគ្គលពេញនូវសីលស្រូវ ក៏តថាគតមិនទម្លាយសីលឡើយ។

ចប់ ចម្សៀយ្យចរិយា ទី៣។

ចូឡុពោធិចរិយា ទី៤

(៤. ចូឡុពោធិចរិយា)

[១៤] ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតជាបរិវាជក ឈ្មោះចូឡុពោធិ ជាអ្នកមានសីលល្អ ឃើញនូវភពថាជាបរសត្វខ្លាចហើយ

កំពេញទៅសាងអភិវឌ្ឍន៍មួយ។ នាងប្រាហ្មណ៍ មានសម្បទានដូចមាស និងជាករិយារបស់តថាគត និងមិនមានអាល័យក្នុងវដ្តៈ ក៏បានចេញទៅសាងអភិវឌ្ឍន៍ដរាបនឹងមិនមានអាល័យ លះបង់នូវដៅពង្ស មិនជាប់នឹងពួកក្រកូល តថាគត និងប្រាហ្មណ៍នោះ ដើរទៅកាន់ស្រុក និងនិគម ក៏បានចូលទៅកាន់ក្រុងពោធិសាត់។ យើងទាំងពីរនាក់ ជាអ្នកមានបញ្ញា នៅជិតក្រុងពោធិសាត់នោះ មិននៅច្រឡំក្នុងពួកក្រកូលទេ ទៅក្នុងឧទ្យានស្តេច ជាទីមិនមានសំឡេង មិនមានរិករ។ ព្រះរាជាទ្រង់ស្តេចទៅឧទ្យាន បានឃើញប្រាហ្មណ៍ ទ្រង់បរិយោគទៅសួរតថាគតថា ស្រីនេះជាករិយារបស់លោក ឬជាករិយារបស់អ្នកណា។ កាលព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់សួរយ៉ាងនេះហើយ តថាគតបានទូលព្រះរាជាថា ស្រីនេះមិនមែនជាករិយារបស់អាក្នកណាទេ ត្រាន់តែជាស្រីមានធម៌ត្រូវគ្នា មានសាសនាត្រូវគ្នាប៉ុណ្ណោះ។ ព្រះរាជាមានព្រះទ័យប្រតិព័ទ្ធ ចំពោះបរិព្វាជិកានោះ ក៏ប្រើរាជបុរសឲ្យចាប់សង្កត់សង្កិនដោយកម្លាំង យកចូលទៅខាងក្នុងព្រះរាជវាំង។ កាលករិយានោះជិតជាមួយគ្នា មានសាសនាត្រូវគ្នា របស់តថាគត ដែលរាជបុរសទាញអូសនាំទៅនោះ សេចក្តីក្រោមក៏កើតឡើងដល់តថាគត។ កាលសេចក្តីក្រោមក៏កើតឡើង តថាគតក៏ចំរើរណាទូរស័រស័រ ដូចជាស្រីស្រស់ស្រាយនោះ មិនឲ្យចម្រើនឡើងបាន ប្រសិនបើអ្នកណាមួយចាក់ប្រាហ្មណ៍នោះ ដោយលំណែងដ៏មុត តថាគតក៏មិនទម្លាយសីល ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ញាណ ប្រាហ្មណ៍នោះ មិនមែនជាទីស្នប់របស់តថាគតទេ ទាំងកម្លាំងតថាគត ក៏មិនមែនជាមិនមានឡើយ តែសព្វញ្ញតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតរក្សាសីលតែម្យ៉ាង។

ចប់ ចូឡពោធិចរិយា ទី៤។

មហាសករាជចរិយា ទី៥

(៥. មហាសករាជចរិយា)

[១៥] មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាប្រព័ន្ធប្រាជ្ញាទៅក្នុងព្រៃធំ មានកាយចម្រើន មានកម្លាំងចម្រើន មានសរិរៈធំជាត់ លើគេឃើញហើយគួរតែខ្លាច។ ទីនោះនៃក្របីទាំងឡាយ មានក្នុងទីនោះ គឺញកក្តី ដូជិតក្តីដែលបុគ្គលទៅបានដោយកម្រ គល់ឈើ និងបឹង សត្វនីមួយៗ កាលប្រាជ្ញាទៅក្នុងទីនោះ រ តែងបានឃើញទីដ៏ល្អក្នុងព្រៃធំ ឯតថាគតក៏ចូលទៅកាន់ទីនោះ ឈរផង ដេកផង។ គ្រានោះ មានស្វាមួយក្នុងព្រៃធំនោះ ជាសត្វលាមកថោកទាប ឡេះឡោះ មកកាន់ទីនោះ នោម ចុះដាក់តថាគតត្រង់ក ថ្នាស និងចិញ្ចឹម។ ពានរនោះប្រទូស្តនឹងតថាគត អស់មួយថ្ងៃ ពីរថ្ងៃ បីថ្ងៃ បួនថ្ងៃ តថាគតត្រូវពានរនោះ បៀតបៀនសព្វៗកាល។ ទេវតាឃើញតថាគត ដែលត្រូវស្វានោះបៀតបៀនហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះនឹងតថាគតថា (ម្ចាស់ក្របី អ្នកចូរឡើងស្នាលាមកអាត្រក់នេះ ឲ្យវិនាសដោយស្បែង និងត្រច័កទៅ។ កាលទេវតាពោលយ៉ាងនេះហើយ តថាគតបាននិយាយតបទៅនឹងទេវតានោះវិញថា (ម្ចាស់ទេវតា) បើទុកជាអ្នកប្រឡាក់ខ្ញុំដោយសេចក្តីឯណាមក ខោកទាប ដូចម្តេចក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំមិនធ្វើតាមពាក្យអ្នកឡើយ។ ព្រោះថា បើខ្ញុំខឹងនឹងស្វានេះ ខ្ញុំជាបុគ្គលខោកទាបជាងស្វានោះទៅទៀត សីលរបស់ខ្ញុំនឹងបែកធ្លាយផង វិញ្ញាណទាំងឡាយ និងគឺជៀលដល់ខ្ញុំផង។ ការស្តាប់ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ប្រសើរជាងការរស់នៅ ដែលពួកអ្នកប្រាជ្ញគឺដើរ ហើយយ៉ាងនេះ ឲ្យខ្ញុំធ្វើនូវការបៀតបៀនអ្នកដទៃ ព្រោះហេតុតែជីវិត (របស់ខ្លួន) ដូចម្តេចកើត។ បុគ្គលប្រកបដោយប្រាជ្ញា កាលអត់ប្រាំចំពោះសេចក្តីមើលងាយ (របស់ពួកជនដទៃ) ក្នុងហេតុយ៉ាងមុខ មជ្ឈិម និងឧត្តិម រមែងបានសម្រេចដូចសេចក្តីប្រាជ្ញាក្នុងចិត្តយ៉ាងនេះឯង។

ចប់ មហាសករាជចរិយា ទី៥។

រុមិគចរិយា ទី៦

(៦. រុមិគចរិយា)

[១៦] មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាស្តេចម្រឹត ឈ្មោះ រុមិសម្បវស្សៈ ដូចមាសដែលជាងដុតឈូ ប្រកបដោយសីលដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់។ កាលនោះ ប្រទេសដែលគួរឲ្យច្រកអរ គួរឲ្យរីករាយ ជាប្រទេសស្មាតស្សន្ទ មិនមានមនុស្ស នៅជិតប្រាំងទន្លេគង្គា គួរជាទីរីករាយនៃចិត្ត តថាគតបានចូលទៅនៅក្នុងទីនោះ។ កាលនោះ មានបុរសសំណាក់ (ចំពាក់បំណុលគេ) ត្រូវពួកម្ចាស់ទ្រព្យក្នុងទីនោះ ក៏លោតទម្លាក់ខ្លួនចុះក្នុងទីខាងលើខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ដោយគិតថា អញរស់ក៏ដោយ ស្លាប់ក៏ដោយ។ បុរសនោះ ត្រូវខ្សែទឹកទន្លេគង្គា កូចទៅក្នុងទឹកដី អស់មួយយប់មួយថ្ងៃ រស្រកនូវស្រែត្រកូរអាណិត អណ្តែតទៅក្នុងកណ្តាលទន្លេ។ តថាគតឮសំឡេងនៃបុរសនោះ ក៏ពង្រីកខ្សែរ ត្រូវអាណិត បិតនៅទៀបឆ្នេរនៃស្ទឹង ក៏ស្រែកសួរថា អ្នកជាមនុស្សឬ? បុរសនោះ ដែលតថាគតសួរហើយ ក៏ប្រាប់ហេតុរបស់ខ្លួន ក្នុងកាលនោះថា ខ្ញុំគិតស្លាប់ខ្លាំងនឹងពួកម្ចាស់បំណុល ហើយស្លាប់មកក្នុងស្ទឹងនេះ។ តថាគតមានសេចក្តីអាណិតចំពោះបុរសនោះ ក៏ប្រជុំយលះបង់ជីវិតរបស់ខ្លួន ចូលទៅនាំយកបុរសនោះមកក្នុងរាត្រីដំបងជិត។ តថាគតដឹងប្រាប់លនៃបុរសនោះ បាត់សេចក្តីលំបាកហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះ និងបុរសនោះថា ខ្ញុំស្តាប់មួយនឹងអ្នកថា ចូរអ្នកក៏ប្រាប់ប្រទូ ដល់អ្នកណាមួយឡើយ។ បុរសនោះ ទៅកាន់នគរវិញ ស្តេចសួរ ហេតុតែចង់បានទ្រព្យ ក៏ក្រាបទូល (ដល់ស្តេច) ហើយនាំស្តេចចូលទៅកាន់សំណាក់តថាគត។ តថាគតប្រាប់ហេតុសព្វគ្រប់ដល់ស្តេច ស្តេចចូលបានស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ក៏បានសម្រេចព្រះទ័យថា ត្រូវសម្លាប់បុរសនេះ ដោយកូនសរ ទ្រង់ត្រាស់ថា) អញនឹងសម្លាប់បុរសទ្រុស្តមិត្តដ៏អាក្រក់ក្នុងទីនេះ។ តថាគត កាលរក្សានូវបុរសនោះ ក៏ស្និប្បខ្លួនបុរសនោះ ដោយខ្លួនរបស់តថាគត (ក្រាបទូលថា) បពិត្រមហាករាជបុរសនេះ ចូររស់នៅ។ ចុះ សូមព្រះអង្គធ្វើខ្ញុំព្រះអង្គតាមប្រាជ្ញា។ តថាគតរក្សាសីលរបស់តថាគត មិនរក្សាជីវិតរបស់តថាគតឡើយ បានជាក្នុងកាលនោះ តថាគតកាន់សីលម៉ត់ចត់ ព្រោះហេតុតែពោធិញ្ញាណ។

ចប់ រុមិគចរិយា ទី៦។

មាតង្គចរិយា ទី៧

(៧. មាតង្គចរិយា)

[១៧] មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាជិលកាបស ឈ្មោះ មាតង្គៈ មានតបៈខ្ពង់ខ្ពស់ មានសីលបរិសុទ្ធ មានចិត្តតម្កល់ចាស់។ ជនពីរនាក់ គឺតថាគត និងប្រាហ្មណ៍ នៅជិតឆ្នេរទន្លេគង្គា តថាគតនៅខាងលើខ្សែទឹក ឯប្រាហ្មណ៍នៅខាងក្រោមខ្សែទឹក។ ប្រាហ្មណ៍ កាលដើរទៅតាមឆ្នេរទន្លេ បានឃើញអាស្រមតថាគត នៅខាងលើខ្សែទឹក ក៏ប្រទេចផ្តាសាតថាគតក្នុងទីនោះ ហើយដាក់សម្បថថា (ចូររក្សាសីលអ្នកបែកជា ៧ ភាគ ក្នុងថ្ងៃទី ៧)។ បើតថាគត ខឹងនឹងប្រាហ្មណ៍

មានតែតថាគតមិនរក្សាសីល តថាគតនឹងក្រឡេកមើលក្រហ្មណ៍នោះ ហើយធ្វើឲ្យឆេះ ទៅជាដេះកំបាន។ កាលណោះ ក្រហ្មណ៍នោះ មានចិត្តប្រទូស្តខឹង ដាក់សម្បថដល់តថាគត ដោយឧបាយណ៍ សម្បថនោះបែរជាធ្លាក់លើក្បាលក្រហ្មណ៍នោះវិញ តថាគតដោះក្រហ្មណ៍នោះ ឲ្យរួចចាកសម្បថ ដោយឧបាយនោះ។ តថាគតរក្សាសីលរបស់តថាគត មិនរក្សាជីវិតរបស់តថាគតឡើយ បានដាក់ក្នុងកាលនោះ តថាគតកាន់សីលមត់ចត់ ព្រោះហេតុនេះពោធិញ្ញាណ។

ចប់ មាតង្គចរិយា ទី៧។

ធម្មទេវបុត្តចរិយា ទី៨

CS sutkn.cap.2.08 | ភាគទី ៧៧

(៨. ធម្មទេវបុត្តចរិយា)

[១៨] មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាទេវបុត្តមានអានុភាពធំ ឈ្មោះធម្មៈ មានសក្កិធំ មានបូជិច្រើន ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់សត្វលោកទាំងពួង។ កាលនោះ តថាគតញ៉ាំងមហាជនឲ្យតក់ក្បាលក្នុងកម្មបថ ១០ គ្រាចំទៅក្នុងស្រក និងនិគម ជាមួយនឹងមិត្ត ជាមួយនឹងជនជាបរិវារ។ មានទេវបុត្តមួយអង្គ មានធម៌លាមក កំណាញ់ស្លឹកស្លាញ សង្កែងនូវធម៌លាមក ១០ ប្រការ ទេវបុត្តនោះ គ្រាចំទៅលើផែនដីដ៏ធំ ក្នុងជម្ងឺថ្ងៃនេះ ជាមួយនឹងមិត្ត ជាមួយនឹងជនជាបរិវារ។ យើងជាទេវបុត្តទាំងពីរនាក់ គឺទេវបុត្តអ្នកពោលនូវធម៌ និងទេវបុត្តអ្នកពោលនូវអធម៌ ទៅជាសត្រូវនឹងគ្នា យើងទាំងពីរនាក់ ត្រូវបរមថ្ងៃនេះនឹងដោយនឹម ក្នុងផ្លូវប្រដាប់។ ដំបូងជាហេតុញ៉ាំងភ័យឲ្យកើត ប្រព្រឹត្តទៅដល់កល្យាណទេវបុត្ត និងបាបទេវបុត្ត ហើយសង្ក្រាន្តក៏តាំងឡើង ដើម្បីប្រដែងប្លែងគ្នា។ បើតថាគតខឹងនឹងអធម្មទេវបុត្ត មានតែតថាគតទម្លាយតបាណុណ គឺសីលដ៏ប្រសើរ តថាគតក៏ប្តូរធ្វើនូវអធម្មទេវបុត្តនោះ ព្រមទាំងជនជាបរិវារទៀត។ ប៉ុន្តែតថាគតរំលត់ចិត្ត ដើម្បីរក្សាសីល តថាគត ព្រមទាំងជនជាបរិវារទៀត ក៏ប្រចៀស បើកផ្លូវឲ្យបាបទេវបុត្ត។ កាលតថាគត ព្រមទាំងជនជាបរិវារទាំងអស់ចិត្ត បរមចៀសអំពីផ្លូវហើយ មហាប្រិថីពីក៏ស្រូបបាបទេវបុត្តក្នុងខណៈនោះ។

ចប់ ធម្មទេវបុត្តចរិយា ទី៨។

ជយទិសចរិយា ទី៩

CS sutkn.cap.2.09 | ភាគទី ៧៧

(៩. អលីនសត្តចរិយា)

[១៩] មានស្តេចមួយអង្គ ព្រះនាមជយទិស ប្រកបដោយសីលគុណ ក្នុងក្រុងដ៏ឧត្តម ឈ្មោះកប្បិលា ជាក្រុងដ៏ប្រសើរ ក្នុងដែនបញ្ចាល។ តថាគតកើតជាព្រះរាជបុត្តរបស់ស្តេចនោះ ឈ្មោះអលីនសត្តកម្ម ជាអ្នកល្បីល្បាញក្នុងដែម មានសីលដ៏ល្អ ប្រកបដោយមហាបរិសុគុណ ជាអ្នករក្សានូវជនជាបរិវារសព្វកាល។ បិតារបស់តថាគត បានទៅប្រពាធព្រឹក (ក្នុងព្រៃ) ជ្រលចូលទៅកាន់សំណាក់យក្សឈ្មោះបោរិសាទ យក្សនោះចាប់ស្តេចជយទិស ជាបិតានៃតថាគត (ហើយនិយាយថា) អ្នកត្រូវជាអាហាររបស់យើងហើយ អ្នកកុំកម្រើកឡើយ។ បិតារបស់តថាគតនោះ ល្ងះព្រាហ្មណ៍របស់យក្សនោះហើយ ក៏ភ័យភក់ស្លុត ញ៉ាំងន្ទុកវិញទាំងពីរ បិតានៃតថាគតនោះ ឈរនៅស្ងៀម មិនអាចនឹងរត់ចេញទៅបាន ព្រោះឃើញស្តេចបោរិសាទ។ ព្រះរាជាទ្រង់អង្វរថា សូមអ្នកយកសត្វម្រឹកនេះចុះ សូមលែងខ្ញុំនឹងឲ្យទ្រព្យដល់ក្រហ្មណ៍ រួចហើយនឹងត្រឡប់មកវិញ។ បិតាហៅតថាគតមកប្រាប់ថា ម្ចាស់កូន អ្នកច្របត្របត្រងរាជ្យ ចូរកុំប្រមាទបរិវារនេះឡើយ ដែលអញបានត្រឡប់មកវិញនេះ ព្រោះតែអញបានប្តេជ្ញាជាមួយនឹងយក្សបោរិសាទ។ តថាគតថ្វាយបង្គំព្រះមាតា និងព្រះបិតា ហើយនិម្មិតខ្លួនកាន់ធ្នូ និងព្រះខ័ន ចេញអំពីនគរ ដើរចូលទៅរកបោរិសាទយក្ស។ (តថាគតគិតថា យក្សនោះ បើឃើញតថាគត) មានគ្រឿងសីស្ត្រាវុធនៅក្នុងដៃ ក៏នឹងគក់ស្លុត កាលបើតថាគតធ្វើយក្សនោះឲ្យគក់ស្លុត សីលរបស់តថាគតនឹងបែកឆ្ងាយ ដោយការញ៉ាំងសេចក្តីគក់ស្លុតឲ្យកើតដល់យក្សនោះ។ (ល្ងះគិតឃើញយ៉ាងនេះ តថាគត មិនពោលពាក្យជាទីស្តប់ ទៅរកយក្សនោះទេ ព្រោះការខ្លាចដាច់សីលនៃតថាគត តថាគតមានមេត្តាចិត្ត ពោលតែពាក្យមានប្រយោជន៍ ហើយបានពោលនូវពាក្យនេះថា ចូរលោកៅ ដុតភ្លើងឲ្យរនះ ខ្លាំងឡើង ខ្ញុំនឹងលោតពីដើមឈើនេះ ទម្លាក់ទៅ (ក្នុងភ្លើងនោះ) បើត្រូវជា បើលោកតាំងដីនូវកាលនៃស្តេចនោះ ផ្តុំនូវឈើយក្ស ចូរបរិភោគសាច់នោះចុះ។ ព្រោះហេតុបិតាមានសីល ដូចរៀបរាប់មកនេះ តថាគតមិនរក្សាជីវិតរបស់តថាគតទេ តថាគតញ៉ាំងបោរិសាទ ជាអ្នកធ្វើអំពើបាណាតិបាត ឲ្យរៀបរាប់អំពើអាក្រក់សព្វកាល។

ចប់ ជយទិសចរិយា ទី៩។

សង្ខតបាលចរិយា ទី១០

CS sutkn.cap.2.10 | ភាគទី ៧៧

(១០. សង្ខតបាលចរិយា)

[២០] មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាស្តេចនាគ ឈ្មោះសង្ខតបាល មានបូជិច្រើន មានចង្កូមជាអាវុធ មានពិសដ៏ល្អិត មានអណ្តាតពីរ ជាសត្វគ្របសង្កត់ឧរគបាតិ។ តថាគតអធិដ្ឋានអង្គទាំង ៥ ជិតផ្លូវធំ ៥ ជាកន្លែងទៅមកនៃជនផ្សេងៗ ហើយសម្រេចនូវការនាគ ក្នុងទីនោះ។ បុគ្គលណាមានកិច្ចគួរធ្វើដោយអរិយៈនេះ គឺសម្បូរថ្លៃ ស្បែក សាច់ សរសៃ និងឆ្អឹង បុគ្គលនោះ ចូរនាំយកអរិយៈដែលអញឲ្យហើយចុះ។ កូនព្រានព្រៃទាំងឡាយ ជាមនុស្សរឹងក្លឹង អាត្រា ពតមានសេចក្តីអាណិតអាសូរ មានដំបង ៤ ជ្រុង ក្នុងដៃ បានឃើញតថាគត ហើយដើរចូលមកក្នុងទីនោះ។ កូនព្រានព្រៃទាំងឡាយ បានចោះតថាគតត្រង់ច្រមុះ កន្ទុយ ខ្នង និងក ហើយលើកតថាគត ដាក់ក្នុងសង្រែក កែវមកទៅ។ តថាគត បើប្រាថ្នានឹងធ្វើនូវមហាប្រិថី ដែលមានសមុទ្រជាទីបំផុត ព្រមទាំងព្រៃឈើ ព្រមទាំងភ្នំ ឲ្យរនះខ្ទេចទៅជាដេះ ដោយខ្យល់តាមច្រមុះ ក្នុងទីនោះក៏បាន។ (ប៉ុន្តែ) តថាគត មិនខឹងនឹងកូនព្រានព្រៃទាំងឡាយ ដែលចោះដោយដៃកម្រិត និងចាក់ដោយសំលែងទាំងឡាយឡើយ នេះជាសីលចារិបរបស់តថាគត។

ចប់ សង្ខតបាលចរិយា ទី១០។

ឧទាននៃចរិយានោះ

សីលវេទនាចរិយា ១ ភូមិទុត្តចរិយា ១ ចម្បយ្យចរិយា ១ ចូឡុពោធិចរិយា ១ មហាសារាជចរិយា ១ រុម្មិតចរិយា ១ មាតង្គចរិយា ១ ទេវធម្មបុត្តចរិយា ១ ជយទិសចរិយា ១ សង្ខបាលចរិយា ១។ ចរិយាទាំងអស់នោះ គឺថាគតសម្តែងហើយថា មានសីលជាកម្លាំង ជាបរិក្ខារ តថាគតបានគ្រងគ្រងជីវិត រក្សាសីល។ កាលតថាគត ជាសង្ខបាលនាគរាជ បានប្រគល់ជីវិតឲ្យដល់បុគ្គលណាមួយ សព្វៗ កាល ហេតុនោះ បារមីនោះ ជាសីលបរមត្ថបារមី (នៃតថាគត)។

ចប់ សីលបារមីនិទ្ទេស។

នេក្ខម្មាទិបារមី

CS sutkn.cap.3.01 | ភាគទី ៧៧

(៣. យុធាយុយវត្តោ)

យុធាយុយចរិយា ទី១

CS sutkn.cap.3.01 | ភាគទី ៧៧

(១. យុធាយុយចរិយា)

[២១] កាលដែលតថាគតកើតជារាជបុត្ត (នៃស្តេចសព្វទុត្ត) ឈ្មោះយុធាយុយ ជារាជកុមារមានបរិវារ និងយសរាបមិនបាន ក្នុងកាលនោះ តថាគតកើតសេចក្តីសង្វេគ ព្រោះឃើញដំណក់ទឹកសន្សើម ដែលលើហូតដោយកំដៅព្រះអាទិត្យ។ តថាគតយកដំណក់ទឹកសន្សើមនោះជាអធិបតី ចម្រើននូវសេចក្តីសង្វេគថ្វាយបង្គំព្រះមាតា និងព្រះបិតា ហើយសូមបព្វជ្ជា។ ពួករាជបុរស ព្រមទាំងអ្នកនិគម អ្នកនៅក្នុងដែន ផ្ទះអញ្ជូលអង្វរតថាគតថា បពិត្រព្រះរាជបុត្ត សូមព្រះអង្គម្ចាស់ គ្រប់គ្រងមហាប្រ៊ីថពី ដែលសម្រេចដោយសម្បត្តិដ៏ស្តុកស្តម្ភ ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ។ តថាគតមិនមានអាល័យ លះបង់រាជបុរស ព្រមទាំងស្តេច ស្រីស្តី អ្នកនិគម និងអ្នកនៅក្នុងដែន ដែលកំពុងខ្សឹកខ្សួល គួរឲ្យអាណិត។ តថាគតលះបង់រាជបុរសដែរ ព្រោះ ជនជាបរិស័ទ និងយសទាំងអស់ ឥតមានគិតដល់ ព្រោះហេតុពោធិញ្ញាណតែម្យ៉ាង។ មាតាបិតា មិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតទេ ទាំងយសដ៏ធំ ក៏មិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វញ្ញតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតលះបង់រាជបុរស។

ចប់ យុធាយុយចរិយា ទី១។

សោមនស្សចរិយា ទី២

CS sutkn.cap.3.02 | ភាគទី ៧៧

(២. សោមនស្សចរិយា)

[២២] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជារាជបុត្ត (នៃស្តេចកុរុរាជ) ក្នុងឥន្ទបុត្តបុរីដ៏ឧត្តម មានឈ្មោះប្រាកដថា សោមនស្សកុមារ ជារាជបុត្តដែលជនទាំងឡាយ មានមាតាបិតាជាដើម (ស្រឡាញ់ពេញចិត្តក្រៃលែង ជាអ្នកមានសីល ប្រកបដោយគុណ មានសំដីពិរោះ គោរពភោគក្រែងចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ មានហិរិ ទាំងមានសេចក្តីល្អសរសៃ ក្នុងសង្គមាធិម (៥ យ៉ាង)។ មានតាបសកុហកម្នាក់ ជាអ្នកស្និទ្ធស្នាលនៃស្តេចកុរុនោះ ជាស្វនច្បារ ដឹងគុណពិញ្ញាណដ៏វិចិត្រ។ តថាគតឃើញកុហកតាបសនោះ ដូចគំនរអង្គាមមិនមានគ្រាប់អង្ករ ដូចឈើមានប្រយោងក្នុង ឫដូចដើមពេកមិនមានខ្លឹម ក៏ត្រិះរិះថា សប្បវិសធម៌ មានល្អនៃតាបសនេះ មិនមានទេ តាបសនេះ ជាបុគ្គលប្រាសចាកភាពជាសមណៈ លះបង់សុក្កធម៌ គឺហិរិ និងឧត្តប្បៈ ព្រោះហេតុតែការចិញ្ចឹមជីវិត។ ក្នុងបច្ចុប្បន្នទេស មានពួកចោរនៅក្នុងព្រៃដូច្នោះ បិតារបស់តថាគត ទៅបង្គាប់បច្ចុប្បន្នទេសនោះ បានផ្កា (តថាគតថា) ម្ចាស់កូន ចុះបាត់ច្រើនប្រហែស ចំពោះដំដលដែលមានតបៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ចុះបាញ់រាំងដំដលនេះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាចុះ ព្រោះតាបសនោះ ជាអ្នកឲ្យនូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង។ តថាគត ទៅកាន់ទីបម្រើតាបសនោះ បានពេលនូវពាក្យនោះថា ម្ចាស់គបាបតី អ្នកសុខសប្បាយទេ ពួកអ្នកដ៏ឆ្ងល់នាំ (មាស និងប្រាក់) មកឲ្យអ្នកដែរឬ។ ព្រោះពាក្យដែលតថាគតពោលថា គបាបតី កុហកតាបសនោះ អាស្រ័យនូវមានៈ ក៏ខឹង (និយាយថា) ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាភាពនឹងឲ្យស្តេចសម្លាប់ទ្រង់ ឬឲ្យបំបែបទ្រង់ចាកដែន។ លុះព្រះរាជាបង្គាប់បច្ចុប្បន្នទេសរួចហើយ (ត្រឡប់មកនគរវិញ ស្តេចចូលទៅកាន់ឧទ្យាន) ទ្រង់ត្រាស់សួរកុហកតាបសថា (បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន) ចុះលោកល្មមអត់ប្រាំនោះទេ រាជកុមាររាបអានលោកស្រលបល្មមទេឬ។ តាបសបាបនោះ បានទូលព្រះរាជានោះ តាមដំលើខ្លួនអាចឲ្យព្រះរាជកុមារនិរាស ព្រះរាជាជាម្ចាស់ដែនដី ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនេះ របស់តាបសនោះ ហើយ ត្រាស់បង្គាប់ពួកពេជ្ជិយោគថា អ្នកទាំងឡាយ (បើឃើញកុហកទាំងឡាយ) ចុះកាត់ក្បាលចិញ្ចា ជាបួនកំណាត់ ហើយកប់ក្នុងផ្លូវច្រក ឬក្បាលជនដទៃឲ្យដឹងថា នោះជាគតិដែលបៀតបៀនដំដល។ ពួកពេជ្ជិយោគទាំងនោះ កាចអាំក្រក់ មិនមានសេចក្តីអាណិត ទៅក្នុងទីនោះ ហើយទាញតថាគត ដែលអង្គុយលើចង្កេះមាតា នាំយកទៅ។ តថាគត និយាយនឹងជនទាំងនោះ ដែលកំពុងចង់តថាគតដោយចំណងដ៏មាំមាំ រាជកិច្ចមានដល់ខ្ញុំ សូមអ្នកទាំងឡាយ នាំខ្ញុំទៅជួបនឹងស្តេចមួយរំពេចសិន។ ពួកពេជ្ជិយោគទាំងនោះ នាំតថាគតទៅជួបនឹងស្តេចដែលសេពគប់នឹងតាបសលាមក លុះតថាគតបានជួប ក៏ញ៉ាំងស្តេចឲ្យដឹងច្បាស់ នូវការប្រព្រឹត្តិនៃតាបសនោះ ព្រមទាំងញ៉ាំងស្តេច ឲ្យលុះក្នុងអំណាចតថាគត។ ព្រះរាជា ជាបិតារបស់តថាគតនោះ សូមទោសតថាគត ក្នុងទីនោះ ហើយប្រទាននូវភាពជាស្តេចដ៏ដ៏លំដាប់តថាគត តែតថាគតនោះឯង ទម្លាយនូវដ៏ធំ ចូលទៅកាន់ផ្នួសវិញ។ ភាពនៃខ្លួនជាស្តេចធំ មិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតទេ ទាំងការបរិភោគកាយ ក៏មិនមែនជាទីស្តាប់នៃតថាគតដែរ តែសព្វញ្ញតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត បានជាតថាគតលះបង់រាជបុរស (ចូលទៅកាន់ផ្នួស)។

ចប់ សោមនស្សចរិយា ទី២។

អរយោយរចរិយា ទី៣

CS sutkn.cap.3.03 | ភាគទី ៧៧

(៣. អរយោយរចរិយា)

[២៣] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជារាជកុមារឈ្មោះ អរយោយរៈ ជាឱរសនៃព្រះបាទកាសិករាជ

ចម្រើនវិវឌ្ឍន៍នាការ ក្នុងរដ្ឋៈជាវិការនៃដែក។ ព្រះរាជបិតារបស់តថាគត ទ្រង់ត្រាស់នឹងតថាគតថា ម្ចាស់កូន ជីវិត (របស់កូន) រស់នៅបានដោយលំបាក បិតាចិញ្ចឹមថែរក្សាកូនក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែកដ៏ចង្អៀត ចូរកូនគ្រប់គ្រងមហាប្រិចពិទាំងមូលនេះ ព្រមទាំងដែន និតម និងពួកជន ក្នុងថៃនេះ។ តថាគត ថ្វាយបង្គំ ប្រណម្យអញ្ជាស់នូវព្រះមហាក្សត្រ ហើយពោលនូវពាក្យនេះថា ពួកសត្វណាមួយលើផែនដី ជាសត្វចោកទាប ឬខ្ពង់ខ្ពស់ និងកណ្តាល សត្វទាំងនោះ ពុំមានការរក្សាឡើយ តែងចម្រើនឡើង ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ជាមួយនឹងពួកញាតិរបស់ខ្លួន ចិញ្ចឹមគ្នា ចិញ្ចឹមគ្នា មានការចិញ្ចឹមក្នុងផ្ទះ ជាវិការៈនៃដែកដ៏ចង្អៀតនេះ ជាតថាគតចោកខ្ពង់ខ្ពស់ក្នុងលោក ខ្ញុំចម្រើនវិវឌ្ឍន៍ ជាវិការៈនៃដែក ដែលពុំមានវន្តិព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យ។ ខ្ញុំប្រសូតចេញចាកផ្ទះនិមាតា ដែលពេញដោយសាកសព មានក្លិនស្អុយ ហើយត្រូវគេដាក់ក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែកទៀត បានសេចក្តីទុក្ខយ៉ាងខ្លាំង រវាងកាលដែលនៅក្នុងផ្ទះនិមាតានោះទៅទៀត។ ខ្ញុំបានសេចក្តីទុក្ខអាក្រក់ក្រៃលែង ប្រាកដដូច្នោះ លើខ្ញុំនៅត្រេកអរនឹងរាជ្យ ខ្ញុំជាបុគ្គលចោកទាបបំផុត រវាងបុរសដ៏លាមកទៅទៀត។ ខ្ញុំជាបុគ្គលនឿយដុះនឹងកាយស្អុយ ពុំត្រូវការដោយរាជ្យឡើយ ខ្ញុំស្វែងរកនូវទីដែលមច្ឆាពញ្ជាញ់មិនបាននោះ ដែលជាទីវល្លិតនូវទុក្ខ។ តថាគត លះគិតយ៉ាងនេះហើយ ពួកមហាជន ក៏យំស្រែក តថាគតកាន់នូវចំណង (គិតល្អាត) ហើយចូលកាន់ព្រៃដ៏ ដូចជាដំរីប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវខ្លួន។ មាតាបិតា មិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតទេ ទាំងយសដ៏ធំ ក៏មិនមែនជាទីស្តាប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វញ្ញតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់នៃតថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតលះបង់រាជ្យ។

ចប់ អយោយរិចរិយា ទី៣។

ភីសចរិយា ទី៥

CS sutkn.cap.3.04 | ភាគទី ៧៧

(៤. ភីសចរិយា)

[២៥] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងក្រុងពារាណសីដែនកាលី មានបងប្អូនស្រី និងបងប្អូនប្រុស ៧ នាក់។ តថាគតជាច្បងនៃជនទាំង ៧ នាក់នេះ ប្រកបដោយសុភ័ព្វចម្រើន គឺហិរិ និងឱត្តប្បៈ ឃើញនូវភីណ (មានកាមភពជាដើម) ថាគួរខ្លាច ហើយត្រេកអរក្នុងនេត្តម្មៈ។ ពួកសម្លាញ់មានអង្គស្រីយត្រូវគ្នា ដែលមាតាបិតាប្រើឲ្យទៅអញ្ជើញតថាគតដោយកាមទាំងឡាយថា អ្នកចូរទ្រទ្រង់រង្សត្រកូលចុះ។ ពាក្យណាដែលពួកសម្លាញ់ទាំងនេះ បានពោលហើយ ជាពាក្យនាំមកនូវសេចក្តីសុខក្នុងគិរីបាណ ពាក្យនោះជាពាក្យអាក្រក់សម្រាប់ខ្ញុំ ដូចជាការដំរីក្តៅ។ កាលនោះ ពួកសម្លាញ់ទាំងនោះ សូរសេចក្តីប្រាថ្នារបស់តថាគតនឹងតថាគត ដែលជាអ្នកបោះបង់នូវកាមថា ម្ចាស់សម្លាញ់ បើអ្នកមិនបរិភោគកាមទេ ចូលទៅកាន់ព្រៃ។ គ្រានោះ ពួកញាតិអញ្ជើញតថាគត ដោយភោគៈ គឺកាមទាំងឡាយ តថាគតប្រាប់នូវឆន្ទៈ (របស់ខ្លួន) ដល់ពួកញាតិទាំងនោះថា សូមអ្នកទាំងឡាយ កុំអញ្ជើញខ្ញុំដោយកាមទាំងនោះឡើយ។ ប្អូនប្រុសណាដែលស្តាប់តថាគត ឈ្មោះនន្ទបណ្ឌិត ប្អូនប្រុសនោះ ក៏សិក្សាតាមតថាគត ពេញចិត្តនឹងបព្វជ្ជា។ កាលនោះ តថាគតឈ្មោះសោណៈ ប្អូននៃតថាគតឈ្មោះនន្ទៈ នឹងមាតាបិតានៃតថាគតទាំង ៧ នាក់ របស់តថាគត លះបង់ទ្រព្យរាបមិនអស់ ចូលទៅកាន់ព្រៃដ៏ (ជាមួយនឹងតថាគត)។

ចប់ ភីសចរិយា ទី៥។

សោណនន្ទបណ្ឌិតចរិយា ទី៥

CS sutkn.cap.3.05 | ភាគទី ៧៧

(៥. សោណនន្ទបណ្ឌិតចរិយា)

[២៥] មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណមហាសាល ជំប្រសើរផ្លែផ្កា ក្នុងនគរព្រៃល្អឡាន។ កាលនោះឯង តថាគតបានឃើញសត្វលោក ដែលដល់នូវអន្តរកាល ត្រូវឯងគឺអវិជ្ជាប្រសង្កត់ ចិត្តរបស់តថាគតក៏ខ្សររុញចាកភព ដូចជាបាត្រាដោយខ្សែ ដែលគេចាក់នឹងដង្កូវដោយកម្លាំង។ កាលនោះ តថាគតឃើញបាបផ្សេងៗ ក៏គិតយ៉ាងនេះថា កាលណាហ្ន៎ អញនឹងបានចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ព្រៃ។ គ្រានោះ ពួកញាតិអញ្ជើញតថាគត ដោយភោគៈ គឺកាមទាំងឡាយ តថាគតប្រាប់នូវឆន្ទៈ (របស់ខ្លួន) ដល់ពួកញាតិទាំងនោះថា សូមអ្នកទាំងឡាយ កុំអញ្ជើញខ្ញុំដោយកាមទាំងនោះឡើយ។ ប្អូនប្រុសណាដែលស្តាប់តថាគត ឈ្មោះនន្ទបណ្ឌិត ប្អូនប្រុសនោះ ក៏សិក្សាតាមតថាគត ពេញចិត្តនឹងបព្វជ្ជា។ កាលនោះ តថាគតឈ្មោះសោណៈ ប្អូននៃតថាគតឈ្មោះនន្ទៈ នឹងមាតាបិតានៃតថាគតទាំង ៧ នាក់ លះបង់ភោគៈទាំងឡាយ ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃដ៏ ក្នុងកាលនោះ។

ចប់ សោណនន្ទបណ្ឌិតចរិយា ទី៥។

មុតដក្ខចរិយា ទី៦

CS sutkn.cap.3.06 | ភាគទី ៧៧

(៦. តេមិយចរិយា)

[២៦] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាពាជនិវសន្ត្រៈបាទកាលិករាជ ជនទាំងឡាយ មានមាតាបិតាជាដើម តែងលោតថាគតថា មុតដក្ខៈផង ថាតេមិយៈផង។ កាលនោះ ពួកស្រីស្នំ (របស់ព្រះបាទកាលិករាជ) ចំនួន ១៦ ០០០ មិនមានកូនប្រុស អស់កាលកន្លងទៅនៃថ្ងៃនឹងយប់ជាច្រើន គឺអស់ច្រើនឆ្នាំ កើតបានតែរាជបុត្រមួយ គឺតថាគត។ ដោយបិតារបស់តថាគត បានដោយកម្មនូវតថាគត ជាកូនជាទីស្រឡាញ់ ជាកូនមានជាតិខ្ពស់ ទ្រទ្រង់សេចក្តីរងរៀង ព្រះរាជាក៏យកនូវព្រះសេតនីត្រ ប៉ាងតថាគត ចិញ្ចឹមឲ្យផ្លែលើសីវលយនា។ កាលនោះ តថាគតដេកលក់លើសីវលយនា ហើយភ្ញាក់ឡើង បានឃើញសេតនីត្រ គឺថា អញទៅនរក ព្រោះតែសេតនីត្រណា។ សេចក្តីភ័យតក់ស្លុតកើតឡើងដល់តថាគត ជាមួយនឹងការឃើញនូវសេតនីត្រនោះ ពេលនោះ តថាគតពិចារណាមើលថា ក្នុងកាលណាហ្ន៎ អញនឹងដោះខ្លួន ឲ្យរួចពីសេតនីត្រនោះ។ ទេវតាជាសាលោហិតក្នុងកាលមុន ជាអ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍ដល់តថាគត ទេវតានោះ ឃើញតថាគតបានទុក្ខ ក៏ឲ្យតថាគតប្រកបក្នុងហេតុ ៧ ប្រការ ដូច្នោះថា ចូរអ្នកកុំសម្តែងនូវភាពរបស់ខ្លួនជាបណ្ឌិត ១ ចូរឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយដឹងថាអ្នកជាពាលវិញ ១ ឲ្យពួកជនទាំងឯងមើលងាយអ្នកវិញ ១ ប្រយោជន៍នឹងមានដល់អ្នក ដោយវិធីយ៉ាងនេះ។ កាលទេវតានោះ ពោលយ៉ាងនេះហើយ តថាគតពោលនូវពាក្យនេះថា ម្ចាស់ទេវតា អ្នកពោលនូវពាក្យណាខ្លាំងខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងធ្វើតាមពាក្យនៃអ្នកនោះ ម្ចាស់ទេវតាជាម៉ែ អ្នកឈ្មោះថា ប្រាថ្នានូវសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ។ លុះតថាគតស្តាប់ពាក្យទេវតានោះហើយ ក៏បាននូវទូល គឺទីដឹង ដូចជាបុរស កាលលិចក្នុងសាគរ

ហើយបាននូវទីទួល។ តថាគតមានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តសង្ខេប បានអធិដ្ឋាននូវអង្គ ៣ យ៉ាង គឺអធិដ្ឋានជាត ដួង និងខ្លឹម រៀបចំកងដំណើរផ្សេងៗ តថាគតអធិដ្ឋាននូវអង្គទាំង ៣ នុ៎ះហើយ នៅអស់ ១៦ ឆ្នាំ លំដាប់ពីនោះមក ជនទាំងឡាយ ច្របាច់ដៃដើង អណ្តាត និងត្រចៀក របស់តថាគតមើល ឃើញថា អរិយៈតថាគត មិនខ្វះខាត ហើយគិះដៀលតថាគតថា ជាបុរសកាឡកណ្តី។ លំដាប់នោះ ពួកអ្នកជនបទទាំងអស់ មានសេនាបតី និងបុរោហិតជាប្រធាន ពួកជនទាំងអស់នោះ ស្រៈចិត្តគ្នាត្រេកអរក្នុងការលះបង់ចោលតថាគត។ លុះតថាគត ស្តាប់នូវសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ពួកជនទាំងនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តសង្ខេប តបៈដែលតថាគតប្រព្រឹត្តហើយ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ណា ប្រយោជន៍នោះ និងសម្រេចដល់តថាគតមិនខាន។ ជនទាំងឡាយ មានមាតាបិតាជាដើម ដូចក៏ក្រអូប លាបគ្រឿងក្រអូប ហើយឲ្យពាក់វដ្តមកុដ អភិសេកដោយស្វេតដីត្រ ធ្វើប្រទក្សិណបុរី ឲ្យតថាគតគ្រងរាជអស់ ៧ ថ្ងៃ លុះមណ្ឌលព្រះអាទិត្យរះឡើង សារមីនាំតថាគតដោយរថ ចេញអំពីនគរ ចូលទៅកាន់ព្រៃ។ សារមីបានទុកថ្មក្នុងទីឱកាសមួយ ចង់សេះដូតពីដៃតថាគត ហើយជីករណ្តៅដើម្បីកប់តថាគតក្នុងផែនដី។ តថាគត គ្រាន់តែគំរាមនូវអធិដ្ឋាន ដែលខ្លួនអធិដ្ឋានហើយ ដោយហេតុផ្សេងៗ តែមិនទម្លាយនូវអធិដ្ឋាននោះទេ ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ញាណ។ មាតាបិតា មិនមែនជាទីស្នប់របស់តថាគតទេ ទាំងខ្លួនក៏មិនមែនជាទីស្នប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វពួកតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតតម្កល់នូវអធិដ្ឋាននោះ។ តថាគតអធិដ្ឋាននូវអង្គទាំង ៣ នុ៎ះ ហើយនៅអស់ ១៦ ឆ្នាំ អធិដ្ឋានដទៃ ស្មើដោយអធិដ្ឋាននេះ មិនមានឡើយ នេះជាអធិដ្ឋានបារមីរបស់តថាគត។

ចប់ មូតដក្ខចរិយា ទី៦។

កបិលរាជចរិយា ទី៧

CS sutkn.cap.3.07 | ភាគទី ៧៧

(៧. កបិលរាជចរិយា)

[២៧] កាលដែលតថាគតកើតជាស្តេចស្នា សម្រេចទីលំនៅជិតឆ្នេរនៃស្ទឹងមួយ កាលណោះ តថាគតត្រូវក្រពើបៀតបៀន ហើយមិនបាននូវដំណើរចេញទៅ។ តថាគតបិតនៅលើខ្នងធូណា ដែលតាំងនៅក្នុងស្ទឹង ក៏បានលោតអំពីត្រើយអាយ ទៅកាន់ត្រើយនាយ ហើយទំលើខ្នងធូនោះ ដែលមានក្រពើនៅ ជាសត្រូវឃើញគួរខ្លាច។ ក្រពើនោះ និយាយនឹងតថាគតថា អ្នកចម្រើវិញ តថាគតនិយាយតបនឹងក្រពើនោះថា អើខ្ញុំនឹងមកវិញ ហើយតថាគតលោតដានលើក្បាលក្រពើនោះ ទៅបិតនៅលើត្រើយនាយវិញ។ តថាគតរពោលនូវពាក្យសុគ្យ មិនពោលពាក្យមុសាវាទ ដល់ក្រពើនោះ កុសលធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈរបស់តថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចបារមីរបស់តថាគត។

ចប់ កបិលរាជចរិយា ទី៧។

សច្ចសុវ្ណ័យបណ្ឌិតចរិយា ទី៨

CS sutkn.cap.3.08 | ភាគទី ៧៧

(៨. សច្ចសុវ្ណ័យបណ្ឌិតចរិយា)

[២៨] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតជាតាបសណ្ណោះសច្ចៈ តថាគតបានរក្សាសច្ចលោកដោយសច្ចៈ ធ្វើមហាជនព្រមព្រៀងគ្នា។

ចប់ សច្ចសុវ្ណ័យបណ្ឌិតចរិយា ទី៨។

វដ្តកបោតកចរិយា ទី៩

CS sutkn.cap.3.09 | ភាគទី ៧៧

(៩. វដ្តកបោតកចរិយា)

[២៩] ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាកូនសត្វក្រូច ក្នុងអវញ្ញប្រទេសមួយ ទៀបដែនមគធៈ ជាសត្វតូចដូចជាដុំសាច់ មិនទាន់ដុះស្លាបនៅក្នុងសម្បក។ កាលនោះ មាតា (របស់តថាគត) នាយក (ចំណី) ដោយចំណុះ មកចិញ្ចឹមតថាគត តថាគតរស់នៅដោយសារម្ហូបរបស់មាតានោះ តថាគតមិនទាន់មានកម្លាំងកាយនៅឡើយ។ ភ្លើងព្រៃ ឆេះព្រៃក្នុងគិម្ពុសម័យរាល់ៗ ឆ្នាំ អណ្តាតភ្លើងកំរាលចូលមកជិតលំនៅនៃតថាគត។ អណ្តាតភ្លើងថា ដុំ យ៉ាងនេះ ភ្លើងនោះ ឆេះរាល់ចូលមករកតថាគតជាលំដាប់។ មាតាបិតាតថាគត ភ័យភក់ស្លុតព្រោះខ្លាចសន្ទះភ្លើង ក៏លះបង់ចោលតថាគតក្នុងសម្បក ហើយដោះខ្លួនចេញទៅ។ តថាគត លះបង់នូវជើង និងស្លាប តថាគតមិនមានកម្លាំងកាយ តថាគតជាសត្វមិនមានដំណើរទៅ ក្នុងទីនោះ កាលណោះ គិតយ៉ាងនេះថា អញភ័យភក់ស្លុត ញាប់ញ័រ ស្ទុះទៅរកមាតាបិតាណា បើមាតាបិតាទាំងនោះ លះបង់អញ ចេញទៅហើយ គេក្នុងថ្ងៃនេះ អញត្រូវធ្វើដូចម្តេច។ ព្រះសព្វព្រាហ្មណ៍ ប្រកបដោយសីលគុណ សច្ចៈ សោចច្បុះ (សេចក្តីស្អាត) និងសេចក្តីអាណិត ហ៊ឹងមានក្នុងលោក (បើដូច្នោះ) អញនឹងធ្វើនូវសច្ចកិរិយាដ៏ឧត្តម ដោយសច្ចៈនោះ។ តថាគតពិចារណាកម្លាំងធម៌ ហើយរពកព្រះជិនស្រីក្នុងកាលមុន ធ្វើសច្ចកិរិយា ព្រោះអាស្រ័យកម្លាំងសច្ចធម៌ (នោះ) ថា ស្លាបទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំមាន តែហើរមិនរូប ជើងទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំមាន តែដើរមិនបាន មាតាបិតា (របស់ខ្ញុំចេញ) បាត់ទៅហើយ ម្ចាស់ភ្លើងព្រៃ អ្នកចូរចៀសចេញទៅ។ ព្រោះសច្ចកិរិយា ដែលតថាគតបានធ្វើហើយ ភ្លើងដែលឆេះសំន្រាសនៅ ក៏ចៀសចម្ងាយ ១៦ កិសុរៈ (ហើយរលកក្នុងទីនោះ) ដូចជាគប់ភ្លើង ដែលបុគ្គលជ្រលក់ទៅក្នុងទឹក កុសលធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈនៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចបារមីរបស់តថាគត។

ចប់ វដ្តកបោតកចរិយា ទី៩។

មច្ឆរាជចរិយា ទី១០

CS sutkn.cap.3.10 | ភាគទី ៧៧

(១០. មច្ឆរាជចរិយា)

[៣០] មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាស្តេចត្រីនៅក្នុងមហាស្រះ លុះដល់គិម្ពុសម័យ ដែលមានកំដៅព្រះអាទិត្យយ៉ាងខ្លាំង ទឹកក្នុងស្រះក៏រឹងហួតអស់។ លំដាប់នោះ ក្អែក ក្អាត ខ្លែងក្រហម ខ្លែងខ្មៅ និងខ្លែងធំ ចុះទៅទំ

(លើកក់) ស៊ុនរត្រីទាំងឡាយ ទាំងយប់ទាំងប្រាំ តថាគត ព្រមទាំងពួកញាតិ ត្រូវពួកសត្វ មានក្អែកជាដើម រៀនរៀនក្នុងទីនោះហើយ ក៏គិតយ៉ាងនេះថា ញាតិទាំងឡាយ (របស់អញ) នឹងរួចចាកទុក្ខដោយឧបាយដូចម្តេចហ្ន៎។ តថាគតគិតនូវធម៌ និងអត្ថ ហើយបានឃើញសច្ចៈ កាលឃើញហើយ បិតនៅក្នុងសច្ចៈនោះ ដោះញាតិឲ្យរួចចាកសេចក្តីវិនាសធំទៅបាន។ តថាគតរព្វកន្លះធម៌របស់សប្បុរសទាំងឡាយ ហើយពិចារណានូវរបរមត្តសច្ចៈ ធ្វើនូវសច្ចកិរិយា ដែលជាធម្មជាតិទៀងទាត់ក្នុងលោកថា តថាគតរព្វកន្លះធម៌ យើងខ្លួន ក្នុងកាលណា តថាគតបានដល់អ្នកភោជាអ្នកដឹងក្តី ក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ តថាគតមិនដែលក្លែងប្រើតម្លើង សូម្បីនូវសត្វណាមួយឡើយ។ ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យមេឃបង្ហូរភ្លៀង និងចុះ ម្ចាស់មេឃ ចូរអ្នកបង្ហូរភ្លៀងចុះមក ចូរអ្នកញ្ជាំងកំណប់ទ្រព្យរបស់ក្រុកឲ្យវិនាសអស់ទៅ។ ចូរអ្នកញ្ជាំងពួកក្រុកឲ្យសោយសោក ចូរអ្នកញ្ជាំងពួកក្រីឲ្យរួចចាកសោក។ មេឃក៏បង្ហូរភ្លៀងចុះមក ដំណាលនឹងពាក្យសច្ចៈដ៏ប្រសើរ ដែលតថាគតធ្វើហើយ។ តថាគតធ្វើនូវសច្ចៈដ៏ប្រសើរ មានសភាពយ៉ាងនេះ ឲ្យដាច់ព្យាយាមដ៏ឧត្តម ភ្លៀងក៏ធ្លាក់ចុះមក បំពេញនូវទីទួល ទីទាប មួយរំពេច។ តថាគតអាស្រ័យកម្លាំងតេជះនៃសច្ចៈ បានញ្ជាំងមហាមេឃបង្ហូរភ្លៀង គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈនៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចៈបរិបូណ៌តថាគត។

ចប់ មធ្យមថវិយា ទី១០។

កណ្តាទីបាយនថវិយា ទី១១

CS sutkn.cap.3.11 | ភាគទី ៧៧

(១១. កណ្តាទីបាយនថវិយា)

[៣១] មានថវិយាដទៃទៀត កាលតថាគតជាឥសី ឈ្មោះកណ្តាទីបាយនៈ អដ្ឋកហើយ នៅតែប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ អស់ ៥០ ឆ្នាំប្លាយ។ អ្នកណាមួយ មិនដឹងនូវសេចក្តីអដ្ឋកក្នុងចិត្តរបស់តថាគតនោះទេ ទាំងតថាគតសោត ក៏មិនប្រាប់នូវសេចក្តីមិនត្រេកអរ និងសេចក្តីត្រេកអរក្នុងចិត្ត ដល់អ្នកណាមួយឡើយ។ មហាឥសីឈ្មោះមណ្ឌល្យៈ អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរស្មើគ្នា ជាសម្លាញ់របស់តថាគត ប្រកបដោយបុព្វកម្ម ហើយបាននូវការឡើងកាន់ដែកស្រួច។ តថាគត ថែទាំមណ្ឌល្យៈនោះ រហូតបានដល់នូវភោជាបុគ្គលជាភោគ ហើយលាមកកាន់អាស្រមនៃខ្លួន របស់តថាគតវិញ។ ព្រាហ្មណ៍ជាសំឡាញ់ នាំប្រពន្ធ និងកូនមក ជនទាំង ៣នាក់ ចូរបំផុត ចូលទៅកាន់ទីដែលភ្លៀងមកហើយ។ តថាគតអង្គុយក្នុងអាស្រមរបស់ខ្លួន សំណេះសំណាលជាមួយនិងជនទាំងនោះ ឯទារកបោះកូនឃ្នីលេង បានញ្ជាំងអាសិរពិសឲ្យខឹង។ លំដាប់នោះ កុមារនោះ ស្វែងរកផ្លូវដែលកូនឃ្នីនោះរមៀល ក៏យកដៃស្លាបត្រូវក្បាលអាសិរពិស។ ឯពស់ក៏ខឹងនឹងការស្លាបត្រូវទារកនោះ អាស្រ័យកម្លាំងនៃពិសកម្រើក ក៏ចឹកទារកក្នុងខណៈនោះ ដោយសេចក្តីក្រៃឆយ៉ាងខ្លាំង។ ទារកដែលត្រូវពិសចឹកហើយ ក៏ប្លែងលើផែនដី ដោយពិសដ៏ខ្លាំងមួយរំពេច ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគត មានទុក្ខ ទុក្ខនោះផ្សាយមកដល់តថាគត។ តថាគតល្ងង់លោមជនទាំងនោះ ដែលដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានសរ គឺសេចក្តីសោក បានធ្វើសច្ចកិរិយា ដ៏ថ្លៃថ្លាប្រសើរ ឧត្តមជាដម្បងថា

តថាគត មានចិត្តជ្រះថ្លា ត្រូវការដោយបុណ្យ បានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ អស់ ៧ ថ្ងៃ លំដាប់តទៅ តថាគតប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈណា អស់ ៥០ ឆ្នាំប្លាយ។ តថាគតប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនោះ ទាំងអដ្ឋក ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមសិរិស្សស្តីកើតមាន (ដល់យញ្ញទត្តកមារ) ពិសចូរសាបសូន្យទៅ យញ្ញទត្តកមារ ចូររស់ឡើង។ យញ្ញទត្តមាណា ដែលញាប់ញ័រដោយកម្លាំងនៃពិស មិនដឹងខ្លួនសោះ ស្រាប់តែក្រោកឡើងរួច ទាំងបាបុគ្គលសេះស្បើយភោគ ដំណាលនឹងពាក្យសច្ចៈ ដែលតថាគតធ្វើហើយ គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈនៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចៈបរិបូណ៌តថាគត។

ចប់ កណ្តាទីបាយនថវិយា ទី១១។

សុតសោមថវិយា ទី១២

CS sutkn.cap.3.12 | ភាគទី ៧៧

(១២. សុតសោមថវិយា)

[៣២] មានថវិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត ឈ្មោះសុតសោម ជាម្ចាស់ផែនដី ត្រូវស្តេចបោរិសាទចាប់ តថាគតក៏បាននឹកឃើញនូវពាក្យប្តេជ្ញា ដែលខ្លួនបានធ្វើចំពោះនន្ទព្រាហ្មណ៍។ ស្តេចបោរិសាទ ដោតក្បូរត្រ ១០១ អង្គ ក្រង់បាតដៃ ហើយញ្ជាំងស្តេចទាំងនោះ ឲ្យស្តិតស្រពោន ហើយចូលទៅនាំយកតថាគត ក្នុងពេលសម្រេចយំញ័រ។ ស្តេចបោរិសាទសួរតថាគតថា អ្នកឯងចង់រួចខ្លួន (ឥតដៃយើង) ឬទេ បើអ្នកអាចត្រឡប់មក (កាន់សំណាក់) យើងវិញ យើងនឹងព្រមធ្វើតាមសេចក្តីពេញចិត្តរបស់អ្នក។ កាលនោះ តថាគតឆ្លើយទូល (ពាក្យ) ស្តេចបោរិសាទនោះហើយ ចូលទៅកាន់បូរីជាទីរីករាយ ប្រគល់វាជ្រុំ (ដល់មាតាបិតា) និងបាច់និយាយថ្វី ដល់ការត្រឡប់មកនៃតថាគតវិញ។ តថាគតព្រមធម៌របស់សប្បុរសទាំងឡាយ ដែលព្រះជិនស្រីទាំងឡាយ ធ្លាប់សេពក្នុងកាលមុន ឲ្យទ្រព្យដល់ព្រាហ្មណ៍ ហើយចូលទៅកាន់ស្តេចបោរិសាទ។ តថាគតមិនមានសេចក្តីសង្ស័យថា ស្តេចបោរិសាទនេះ នឹងសម្លាប់ ឬមិនសម្លាប់នូវអញ ក្នុងទីនោះឡើយ តថាគតរក្សាពាក្យសច្ចៈ ចូលទៅ (កាន់សំណាក់ស្តេចបោរិសាទ) ដើម្បីលះបង់នូវជីវិត គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈនៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចៈបរិបូណ៌តថាគត។

ចប់ សុតសោមថវិយា ទី១២។

សុវណ្ណសាមថវិយា ទី១៣

CS sutkn.cap.3.13 | ភាគទី ៧៧

(១៣. សុវណ្ណសាមថវិយា)

[៣៣] កាលដែលតថាគត ជាតាបស ឈ្មោះសាមៈ នៅក្នុងអាស្រម ដែលព្រះឥន្ទនិម្មិតឲ្យក្នុងព្រៃ តថាគតញ្ជាំងសីហៈ និងខ្លាធំទាំងឡាយក្នុងព្រៃ ឲ្យចូលមកជិតដោយមត្តាបាន។ សត្វសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ក្របី ក្តាន់ និងជ្រូកព្រៃ មកចោមរោមតថាគត ដែលនៅក្នុងព្រៃ។ សត្វណាមួយ មិនធ្វើតថាគតឲ្យភក់ស្តុកទេ ទាំងតថាគត ក៏មិនខ្លាចសត្វណាមួយឡើយ កាលនោះ

កម្លាំងមេត្តាឧបត្ថម្ភគាំទ្រ ឲ្យគម្រោងនេះក្រៃដោយស្មើៗ។

ចប់ សុវណ្ណសាមថវិយា ទី១៣។

ឯករាជថវិយា ទី១៤

CS sutkn.cap.3.14 | ភាគទី ៧៧

(១៤. ឯករាជថវិយា)

៣៤៤) មានថវិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាស្តេច ឈ្មោះឯករាជ បានអធិដ្ឋានសីលដ៏ក្រៃលែង ហើយគ្រប់គ្រងមហាប្រិថពី ក្នុងកាលសិរដ្ឋ។ តថាគត បានប្រព្រឹត្តកុសលកម្មបច្ចេ ១០ ឥតមានសេសសល់ សង្គ្រោះមហាជនដោយសង្គ្រោះត្រូវទាំង ៤។ តថាគតមិនប្រមាទ ក្នុងលោកនេះ និងបរលោកយ៉ាងនេះ វេលានោះ ស្តេចក្នុងដែនកោសល ឈ្មោះទ្វេសេន ចូលមកដណ្តើមរាជប៊ូរីរបស់តថាគត។ ស្តេចទ្វេសេន ធ្វើនូវអ្នកនិគម ព្រមទាំងពួកពល និងអ្នកជនបទ ដែលរស់នៅព្រោះអាស្រ័យស្តេចទាំងអស់ ឲ្យគ្រាន់នៅក្នុងដៃ ហើយដឹកកប់តថាគតក្នុងរណ្តៅ។ តថាគតបានឃើញនូវមណ្ឌលនៃអាមាត្យ រាជ្យ និងរាំងដ៏ស្អុយរបស់តថាគត ដូចកូនជាទីស្រឡាញ់ ដែលត្រូវស្តេចទ្វេសេនដណ្តើមយកហើយ (ក៏ផ្សាយមេត្តាចំពោះស្តេចទ្វេសេននោះ) គុណធម៌ដ៏ដ៏ ឆ្លើយនឹងមេត្តានៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាមេត្តាបារមីរបស់តថាគត។

ចប់ ឯករាជថវិយា ទី១៤។

មហាលោមហាសថវិយា ទី១៥

CS sutkn.cap.3.15 | ភាគទី ៧៧

(១៥. មហាលោមហាសថវិយា)

៣៤៥) តថាគតសម្រេចសេយ្យសន្តិ កើយឆ្អឹងសាកសពក្នុងព្រៃស្មូសាន ពួកក្មេងអ្នកស្រុកចូលមកជិត (តថាគត) ហើយសម្តែងនូវប្រការដ៏ប្លែកច្រើនយ៉ាង។ ពួកក្មេងដទៃ ជាអ្នកដឹងការណ៍ (ឃើញទារកទាំងឡាយ) ក៏សប្បាយរីករាយ មានចិត្តសង្វេគ ទៅនាំយកគ្រឿងក្រអូប ផ្កាកម្រង ភោជនផ្សេងៗ ដ៏ច្រើន និងគ្រឿងបណ្តាញ មកឲ្យតថាគត។ ពួកក្មេងអ្នកស្រុកណា នាំយកសេចក្តីទុក្ខមកឲ្យតថាគត ពួកក្មេងអ្នកស្រុកណា ឲ្យសេចក្តីសុខដល់តថាគត តថាគតមានចិត្តស្មើ ចំពោះទារកទាំងអស់នោះ មិនអាណិត មិនក្រោធ។ តថាគត មានចិត្តជាបណ្តាល ក្នុងសុខ និងទុក្ខ ក្នុងយស និងអយស តថាគតមានចិត្តស្មើក្នុងលោកធម៌ទាំងពួង នេះជាឧបត្ថម្ភបារមីរបស់តថាគត។

ចប់ មហាលោមហាសថវិយា ទី១៥។

ឧទ្ទាននៃថវិយានោះ

យុធព្វាយថវិយា ១ សោមនស្សថវិយា ១ អយោយរថវិយា ១ ភីសថវិយា ១ សោណនន្ទបណ្ឌិតថវិយា ១ មូធផត្តថវិយា ១ កប័លរាជថវិយា ១ សច្ចសង្ខេបបណ្ឌិតថវិយា ១ រដ្ឋកបោតកថវិយា ១ មច្ឆរាជថវិយា ១ កណ្តទីបាយនថវិយា ១ សុតសោមថវិយា ១ សុវណ្ណសាមថវិយា ១ ឯករាជថវិយា ១ លោមហាសថវិយា ១ ព្រះមហេសីសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្តែងហើយដោយប្រការដូច្នោះ។

តថាគត រងទុក្ខច្រើនប្រការ សោយសម្បត្តិច្រើនប្រការ ក្នុងភពតូចភពធំ ដូចបានរៀបរាប់មកយ៉ាងនេះ ហើយបានសម្រេចនូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម។ តថាគតបានឲ្យទាន ដែលព្រះពោធិសត្វតប្បិឲ្យ ទាំងបំពេញសីលមិនមានសេសសល់ ហើយចេញទៅកាន់មហាភិវេទស្រុម ទានដល់បារមី សម្រេចនូវសម្ពោធិញ្ញាណ ជាញ្ញាណដ៏ឧត្តម។ តថាគតបានសាកសួររូបណ្ឌិតទាំងឡាយ បានធ្វើព្យាយាមដ៏ឧត្តម បានដល់ខន្តិបារមី ហើយសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម។ តថាគតបានធ្វើអធិដ្ឋានយ៉ាងមាំ បានរក្សាសច្ចៈ បានដល់មេត្តាបារមី ហើយសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម។ តថាគតមានចិត្តស្មើ ក្នុងលោកធម៌ទាំងពួង គឺលាភ អលាភ យស អយស សេចក្តីកប់អាន និងសេចក្តីមើលងាយ ហើយបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម។

អ្នកទាំងឡាយ គួរឃើញនូវកោសល្យៈ ថាជាក័យ គួរឃើញនូវការប្រារព្ធព្យាយាម ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយប្រឹងប្រែងព្យាយាមចុះ នេះជាការប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ។ អ្នកទាំងឡាយ គួរឃើញនូវការទាស់ទែង ថាជាក័យ គួរឃើញនូវការមិនទាស់ទែង ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយចូរព្រមព្រៀងគ្នា ទាំងជាបុគ្គលមានពាក្យពិពោះកត្តាចុះ នេះជាការប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ។ មួយទៀត អ្នកទាំងឡាយគួរឃើញនូវសេចក្តីប្រមាទ ថាជាក័យ គួរឃើញនូវសេចក្តីមិនប្រមាទ ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយចូរចម្រើនមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៤ ចុះ នេះជាការប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធ។

បានពួថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សរសើរនូវបុព្វថវិយារបស់ព្រះអង្គ ហើយសម្តែងនូវធម្មបរិយាយ ឈ្មោះពុទ្ធាបទាន ដោយប្រការដូច្នោះ។

ចប់ ថវិយាចិដកថា

សមោធានភិថា

CS sutkn.cap.4 | ភាគទី ៧៧

(-)

៣៤៦) បារមី ១ ឧបបារមី ១ បរមត្ថបារមី ១ បារមីទាំងនេះ ជាក្រឡឹងញ៉ាំងពោធិញ្ញាណ ឲ្យបានសម្រេច គឺព្រះបាទសិរិរាជដ៏ប្រសើរ

បានបំពេញទានបារមី ព្រះបាទអស្សន្ទរ និងអលោកប្រាហ្មណ៍ បានបំពេញទានឧបបារមី អភិក្កិលាបស បានបំពេញទានដ៏មានកម្លាំង ហៅថាទានឧបបារមី កាលតថាគតកើតជាមាន និងទន្សាយដ៏ប្រសើរ បានបំពេញទានបរមត្ថបារមី។ កាលតថាគត កើតជាស្តេចស្វាភី ជាដំរីឆន្ទន្តិក្តិ ជាដំរីចិញ្ចឹមមាតាភី បានបំពេញសីលបារមី ពាក្យដូច្នោះនេះ ព្រះមហេសី ទ្រង់សម្តែងហើយ។ កាលតថាគត កើតជាស្តេចឈ្មោះចម្បយ្យៈ និងជាស្តេចនាគឈ្មោះភូរិទត្ថ បានបំពេញសីលឧបបារមី កាលតថាគតកើតជាសង្ឃបាលនាគរាជ ជាអ្នកប្រាជ្ញ បានបំពេញសីលបរមត្ថបារមី។ កាលតថាគតកើតជារាជបុត្រ ឈ្មោះយធាញ្ជិយក្តិ ជាមហាគោរិន្តិក្តិ ជាហត្ថិបាលក្តិ ជាកូនប្រាហ្មណមហាសាល ឈ្មោះអយោយរក្តិ ជាកណ្តាតិយៈក្តិ ជាសុវណ្ណសាមក្តិ ជាមយវទេវបុត្រក្តិ ជានេមិរាជក្តិ បានបំពេញទានឧបបារមី។ កាលតថាគត កើតជាមហោសថបណ្ឌិតក្តិ ធនវដ្ឋបណ្ឌិតក្តិ កណ្តាលបណ្ឌិតក្តិ តណ្ហលបណ្ឌិតក្តិ តិក្កិរៈក្តិ សុកុណៈក្តិន្ទៈ បានបំពេញបញ្ញាឧបបារមី។ កាលតថាគត កើតជាវិទូបណ្ឌិតក្តិ ជាសម្តីកុមារក្តិ ទាំងពីរនេះ បានបំពេញបញ្ញាបារមី កាលតថាគត កើតជាសុរិយប្រាហ្មណ៍ក្តិ ជាមាតង្គបណ្ឌិតក្តិ ដែលជាសិស្សអាស្រ័យនូវអាចារ្យ ក្នុងកាលមុន ក៏បានបំពេញនូវបញ្ញាបារមីដែរ។ ឯបញ្ញាបរមត្ថបារមីនេះ (តថាគតបានបំពេញ ក្នុងកាលយោនយកកំណើតកើត) ជាសេនកបណ្ឌិត កាលតថាគត កើតប្រាកដជាស្តេចជនក មានសីល មានព្យាយាម មានការប្រឹងប្រែងយ៉ាងមាំ បានបំពេញវិយបរមត្ថបារមី កាលតថាគត កើតជាស្តេចស្វា ជាអ្នកគោរពធម៌ ៥ ប្រការ បានបំពេញវិយបារមី។ កាលតថាគត កើតជាធម្មបាលកុមារ បានបំពេញខន្តិបារមី ជាគ្រឿងញ៉ាំងដោយធម៌ នូវបុគ្គលមិនប្រកបដោយធម៌ ហៅថាខន្តិឧបបារមី។ កាលតថាគតកើតជាខន្តិកទីតាបស ស្វែងរកធុទ្ធកិមិ តថាគតបានធ្វើនូវអំពើដ៏កម្រជាច្រើនយ៉ាង ដើម្បីបំពេញនូវខន្តិបរមត្ថបារមី ដោយខន្តិកទ្វា។ តថាគត កើតជាទន្សាយ នឹងជាសត្វក្រូច អាស្រ័យនូវគណ៍ គឺសច្ចៈ ដូចមានខាងលើនោះ បានញ៉ាំងភ្លើងឲ្យរលត់ដោយសច្ចៈ នេះក៏ជាសច្ចបារមី។ កាលតថាគត កើតជាត្រីនៅក្នុងទឹក បានធ្វើនូវសច្ចដ៏ឧត្តម ញ៉ាំងមហាមេឃឲ្យបង្ហូរចុះ នេះជាសច្ចបារមីរបស់តថាគត។ កាលតថាគត កើតជាសុបារបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ បានញ៉ាំងទ្វកឲ្យឆ្លងដោយសច្ចៈ កាលកើតជាឥសី ឈ្មោះកណ្តាទីបាយនៈ បានញ៉ាំងពិសឲ្យសាបរលាបដោយសច្ចៈ កាលកើតជាស្វា បានឆ្លងខ្សែទឹកតង្កាដោយសច្ចៈ នេះជាបារមីរបស់តថាគតជាស្វា ក្នុងកាលនោះ បារមីនោះ ជាសច្ចឧបបារមី។ កាលតថាគត កើតជាស្តេចសុតសោម រក្សាសច្ចៈដ៏ឧត្តម ដោះក្បួត ១០១ អង្គ ឲ្យរួច (នេះ) ជាសច្ចបរមត្ថបារមី។ កាលតថាគតកើតជាកំនន្ទៈ កាលនោះ មានបារមីដោយការអធិដ្ឋាន កាលកើតជាទុក្ខៈ និងមាតង្គយៈ បានបំពេញអធិដ្ឋានឧបបារមី។ កាលតថាគត កើតជាមុតដក្ខណ៍សត្វ បានបំពេញអធិដ្ឋានបរមត្ថបារមី កាលកើតជាមហាកណ្តា ប្រព្រឹត្តទៅដោយមេត្តា កាលកើតជារាជសោធនៈ (ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយមេត្តានោះដែរ បារមីទាំងពីរនេះ ហៅថាមេត្តាបារមី។ កាលតថាគត កើតជាស្តេចប្រហ្មទត្ត (ប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយសីល កាលកើតជាគណ្ឌិកិណ្ឌកៈនេះ (ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយសីលដែរ។ កាលតថាគត កើតជានន្ទៈ បានធ្វើនូវសេចក្តីស្រឡាញ់ (ក្នុងសព្វញ្ញតញ្ញាណ) បារមីទាំងនោះ ជាឧបបារមី ឯបរមត្ថបារមី បានបំពេញហើយ ក្នុងកាលតថាគតកើតជាស្តេចឯករាជ បារមីដទៃ ប្រាកដស្មើដោយមេត្តាបារមីនេះ ពុំមានឡើយ។ កាលតថាគត កើតជាសេកទាំងពីរ បានបំពេញឧបបារមី កាលកើតជាលោមហាសនៈ បានបំពេញបរមត្ថបារមី ឯបារមី ១០ របស់តថាគតនេះ ជាចំណែកនៃពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ។ បារមីទាំងឡាយ មិនលើសអំពី ១០ មិនខ្វះអំពី ១០ បារមីទាំងអស់ ពេញត្រឹម ១០ មិនខ្វះមិនលើស។

ចប់ សមោធានកថា។

ចប់ ចរិយាបិដក។

ចប់ ភាគ៧៧។

◀ លេខយោង ▶

1) ពាក្យថា អំពើ ក្នុងទីនេះ បានដល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ មានទាន និងសីលដើម ដែលសង្គ្រោះចូលក្នុងបារមីទាំង ៣០។ អដ្ឋកថា។
2) មានស្តីងមួយឈ្មោះចម្បា នៅត្រង់ចន្លោះដែនអង្គៈ និងដែនមគធៈ នៅខាងក្រោមស្តីងនោះ មានភពនាគមួយ ឈ្មោះចម្បា ស្តេចនាគដ៏លក់ក្នុងភពនោះ ឈ្មោះចម្បយ្យ។ អដ្ឋកថា។